UCHWAŁA NR XLI/404/22
RADY MIEJSKIEJ WODZISŁAWIA ŚLĄSKIEGO

z dnia 26 stycznia 2022 r.

w sprawie przyjęcia "Strategii Rozwoju Miasta Wodzisław Śląski do 2030 roku"

Na podstawie art. 10 f ust 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2021 r. poz. 1372 z późn. zm.)

Rada Miejska Wodzisławia Śląskiego
uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się "Strategię Rozwoju Miasta Wodzisław Śląski do 2030 roku", której tekst stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Wodzisławia Śląskiego

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Strategia Rozwoju
Miasta Wodzisław Śląski
do 2030 roku

grudzień 2021

Spis treści

Kluczowe wnioski z diagnozy 3

Demografia 3

Gospodarka i rynek pracy 4

Środowisko 6

Sport i rekreacja 8

Edukacja i wychowanie 9

Aktywność społeczna 10

Infrastruktura techniczna i gospodarka komunalna 11

Ocena potrzeb rozwojowych mieszkańców 13

Kluczowe trendy i tendencje wpływające na politykę rozwoju Wodzisławia Śląskiego 19

Wizja i misja rozwoju Wodzisławia Śląskiego 20

Cele strategiczne i kierunki działań 26

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta 30

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Wodzisławiu Śląskim 31

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań 31

Lokalne Obszary Strategicznej Interwencji wraz z zakresem planowanych działań 34

System realizacji strategii, w tym ramy finansowe i wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych 36

Monitoring i ewaluacja 39

Spójność z krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi 41

Kluczowe wnioski z diagnozy

Wodzisław Śląski jest siedzibą powiatu wodzisławskiego. W skład powiatu, oprócz Wodzisławia Śląskiego, wchodzą miasta: Rydułtowy, Radlin i Pszów oraz gminy wiejskie: Godów, Gorzyce, Lubomia, Marklowice, Mszana. Wodzisław Śląski – obok Rybnika, Jastrzębia-Zdroju, Żor i Raciborza – to jedno z głównych miast subregionu zachodniego województwa śląskiego. Miasto zajmuje powierzchnię 50 km^2, co stanowi 17% powierzchni powiatu wodzisławskiego. Gęstość zaludnienia w mieście wynosi 966 os/km^2. Miasto podzielone jest na 9 dzielnic: Jedłownik Szyb, Jedłownik-Turzyczka-Karkoszka, Kokoszyce, Nowe Miasto, Trzy Wzgórza, Radlin II, Stare Miasto, Wilchwy i Zawada.

Wodzisław Śląski prowadzi aktywną współpracę z gminami obszaru funkcjonalnego – subregionu zachodniego województwa śląskiego, m.in. w zakresie kreowania polityki rozwoju tego obszaru oraz realizacji projektów o charakterze ponadlokalnym. Ponadto miasto współpracuje z 6 miastami partnerskimi: Karvina (Czechy), Sallaumines (Francja), Gladbeck (Niemcy), Alanya (Turcja), Siret (Rumunia) oraz Artik (Armenia).

Demografia

Wodzisław Śląski to miasto, które na koniec 2020 roku liczyło 47,6 tys. mieszkańców, z czego ponad połowę stanowiły kobiety. Liczba ludności na przestrzeni lat maleje, co wpisuje się w krajowe i regionalne tendencje w zakresie depopulacji.

Na spadek ludności wpływ mają utrzymujące się ujemne wartości: przyrostu naturalnego oraz salda migracji. W ciągu 2020 roku na skutek ruchu naturalnego liczba ludności w mieście spadła o 207 osób, z kolei w wyniku migracji liczba ludności spadła o 107 osób.

Rysunek 1 Liczba ludności w Wodzisławiu Śląskim w latach 2010-2020 (GUS[1])

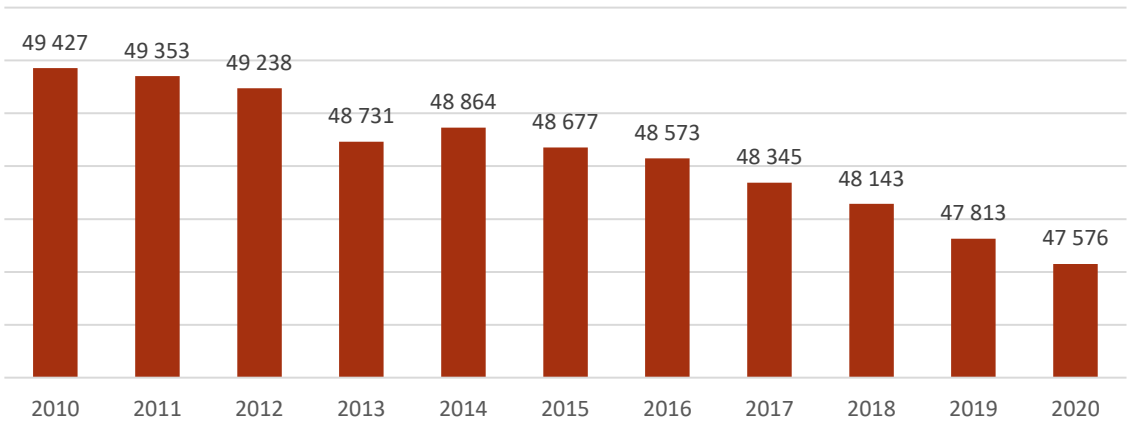

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując przyrost naturalny w przeliczeniu na 1000 osób, wskaźnik dla miasta wynosił w 2020 roku -4,34. Jest to znacząca wartość ujemna, jednakże niższa niż średnia dla województwa. Generalnie, z wyjątkiem lat 2015 i 2018 wskaźnik ten kształtuje się korzystniej niż średnia wojewódzka wynosząca

1 W niniejszej części oparto się na dostępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego

-4,86. Należy podkreślić, że zjawisko spadku ludności obserwowane w mieście jest charakterystyczne dla całego regionu, a także dla kraju, gdzie również obserwuje się stały spadek liczby ludności; jednocześnie prognozy demograficzne przewidują dalsze pogarszanie sytuacji demograficznej.

Rysunek 2 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Wodzisławiu Śląskim i województwie śląskim w latach 2010-2020 (GUS)

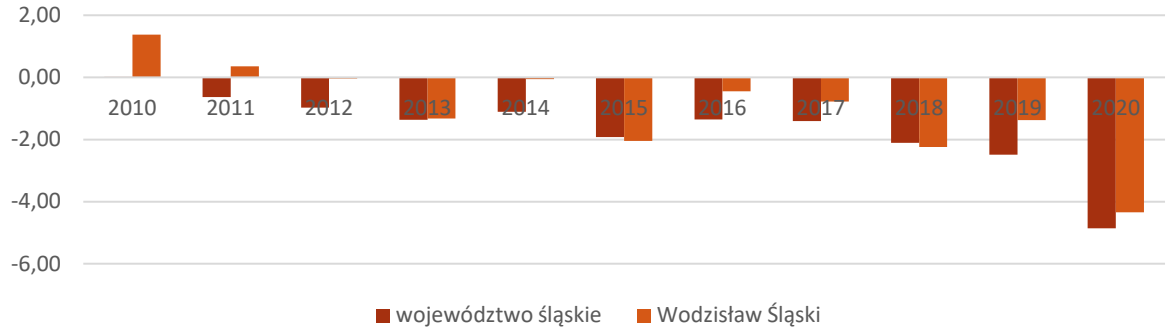

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gospodarka i rynek pracy

Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w 2020 roku wyniosła w mieście 4 061. W latach 2014-2020 liczba podmiotów działających w mieście, pomimo obserwowanych w gospodarce krajowej i regionalnej skutków procesów osłabienia gospodarczego, utrzymywała się na względnie stałym poziomie.

Rysunek 3 Liczba podmiotów gospodarczych w Wodzisławiu Śląskim w latach 2014-2020 (GUS)

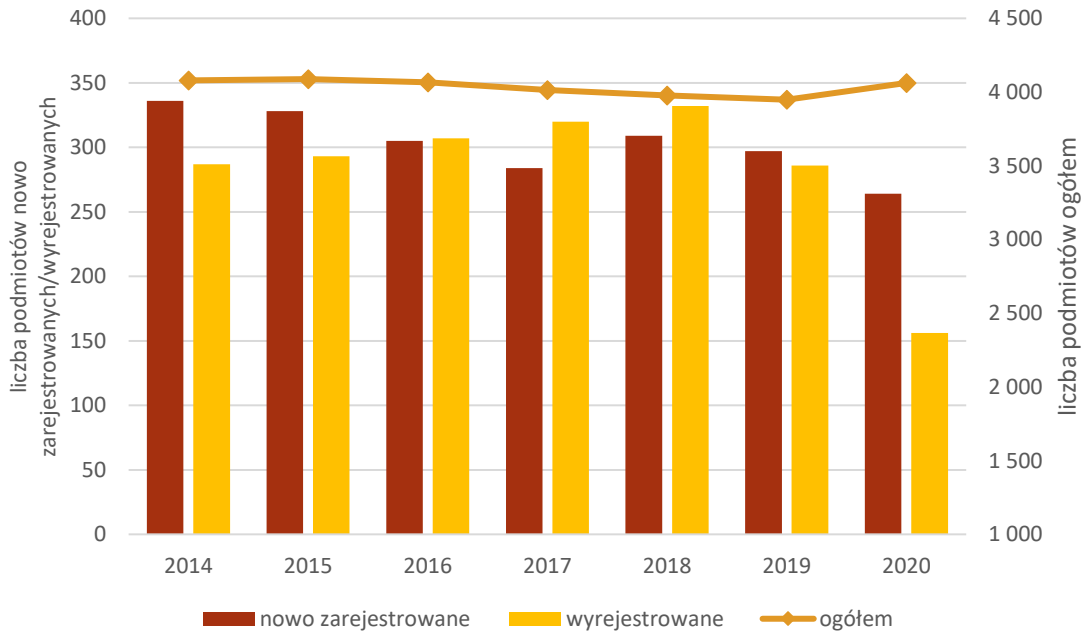

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pozytywne sygnały świadczące o ożywieniu gospodarczym w mieście wystąpiły w roku 2020, kiedy to odnotowano wzrost liczby nowych podmiotów o 2,9%.

W ogólnej liczbie podmiotów działających w mieście największy udział mają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaś wielkościowo przeważają zdecydowanie podmioty mikro zatrudniające do 9 osób (94,9% ogółu podmiotów w 2020 roku). Podmiotów małych w analizowanym okresie zarejestrowano 4%, natomiast dużych, tj. zatrudniających powyżej 50 osób – 1,1%. Analizując wskaźnik przeliczający liczbę podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1000 mieszkańców, zauważa się, że jego wartość dla miasta wynosząca w 2020 roku 854 plasuje Wodzisław Śląski powyżej średniej powiatowej wynoszącej 745. W porównaniu z krajową i regionalną statystyką podmiotów gospodarka miasta oparta jest na usługach – w 2020 roku 78,3% podmiotów zarejestrowanych było w branżach usługowych; tymczasem wartości te dla kraju i regionu wynosiły odpowiednio 76,1% i 77%. Odsetek przedsiębiorstw działających w sferze przemysłu i budownictwa wynosił 20,8%.

Na prawie 28,5 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym odnotowano 11,2 tys. pracujących, z czego prawie 56% stanowią kobiety (odsetek aktywnych zawodowo kobiet jest zdecydowanie wyższy od średniej regionalnej czy powiatowej – 47 % i 45%, a także nieco wyższy od średniej krajowej 50,1%). Liczba pracujących w mieście w odniesieniu do roku 2010 wzrosła o ponad 7% (w przypadku średniej regionalnej wartość ta wynosiła nieco ponad 4%, natomiast w powiecie nastąpił spadek o 5%). W przeliczeniu na 1000 ludności liczba pracujących w Wodzisławiu Śląskim w 2020 roku wyniosła 219. Była to wartość zdecydowanie wyższa od średniej powiatowej (187 pracujących).

Rysunek 4 Liczba pracujących oraz odsetek kobiet wśród pracujących w Wodzisławiu Śląskim w latach 2010-2020 (GUS)

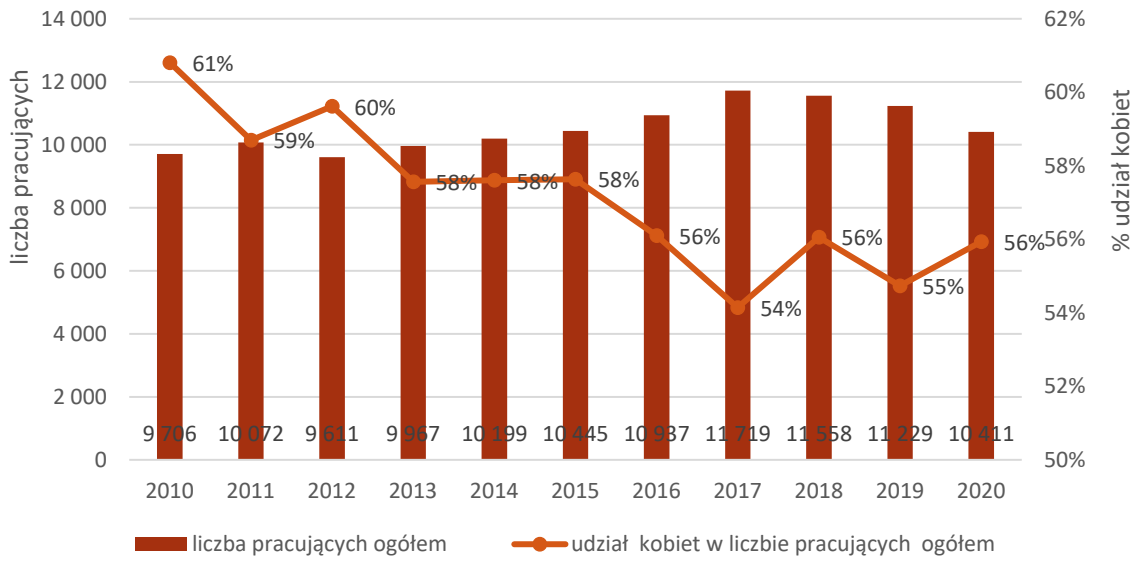

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba bezrobotnych w ostatnich latach podlegała tendencji spadkowej. Należy podkreślić, iż podobny trend zaobserwowano dla całego powiatu i wiąże się to w dużej mierze z kryzysem wywołanym pandemią Covid-19. Generalnie w stosunku do roku 2010 liczba bezrobotnych spadła o prawie 35% (w powiecie o niecałe 34%). Wśród bezrobotnych dominują kobiety (niecałe 60% liczby bezrobotnych).

Rysunek 5 Liczba bezrobotnych i odsetek kobiet wśród bezrobotnych w Wodzisławiu Śląskim w latach 2010-2020 (GUS)

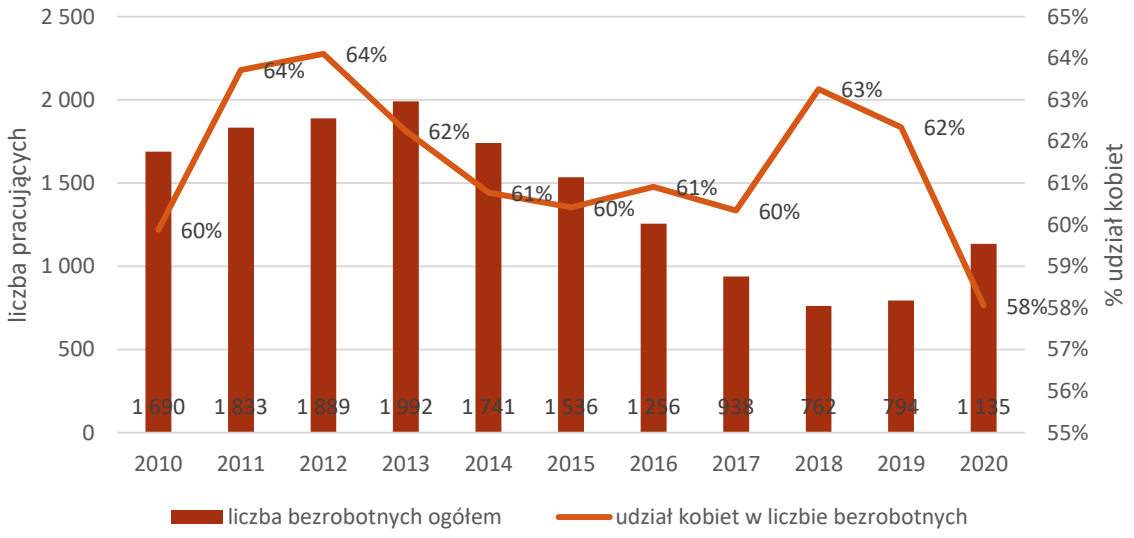

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Środowisko

Na terenie Wodzisławia Śląskiego lasy zajmują 417 ha. Najbardziej zalesione obszary występują we wschodniej części miasta. Niewielkie powierzchnie leśne znajdują się na terenie Kokoszyc i Zawady. Występują tu również pomniki przyrody, tj. siedem dębów szypułkowych położonych na terenie lasu obok „Źródeł Łużyckich II" wzdłuż ścieżki prowadzącej od ulicy Łużyckiej do kąpieliska Balaton oraz szpaler dębów czerwonych zlokalizowanych przy drodze polnej – bocznej od ulicy Olszyny w Wodzisławiu Śląskim.

Na obszarze Wodzisławia Śląskiego istnieją tereny zieleni miejskiej urządzonej w postaci parków spacerowych i wypoczynkowych, zieleńców, zieleni ulicznej, osiedlowej, cmentarzy oraz lasów gminnych.
Na terenie Wodzisławia Śląskiego zlokalizowane są 4 parki miejskie stanowiące atrakcyjne obszary rekreacji dla mieszkańców, tj.:

- Rodzinny Park Rozrywki „Trzy Wzgórza",
- Park Leśny „Balaton",
- Park Zamkowy – Stare Miasto,
- Park Diecezjalny – Kokoszyce.

Ponadto na terenie miasta zlokalizowane są obiekty zabytkowe, w tym zabytkowe założenia zieleni, wśród których najcenniejsze to:

- zespół pałacowo-parkowy w Kokoszycach (z pozostałościami cennego starodrzewu),
- park przy dawnym sanatorium chorób płucnych w Wilchwach,
- zespół dworsko-parkowy w Jedłowniku,

- pałac wraz z parkiem zamkowym w bezpośrednim sąsiedztwie układu urbanistycznego Starego Miasta,
- kościół ewangelicki wraz z klasztorem pofranciszkańskim,
- kościoły i cmentarze wyznaniowe (wraz z otoczeniem) w poszczególnych jednostkach strukturalnych miasta.

Podobnie jak w innych obszarach zurbanizowanych województwa śląskiego wyzwaniem jest jakość środowiska, w tym w szczególności jakości powietrza. Zgodnie z roczną oceną jakości powietrza w województwie śląskim na terenie miasta Wodzisław Śląski w 2019 roku odnotowano przekroczenia następujących substancji[2]:

- benzo(a)pirenu – średnia roczna,
- pyłów PM10 – średnia 24-godz. poziomu dopuszczalnego,
- ozonu – średnia 8-godz. poziomu celu długoterminowego.

Przekroczenia poziomu pyłu zawieszonego PM10 (dobowe) występowały w okresie sezonu grzewczego, czyli od stycznia do kwietnia oraz od października do grudnia. Maksymalne średnie miesięczne z wartości dobowych PM10 w latach 2017 i 2018 wynosiły na terenie miasta odpowiednio: 134 $\mu g/m^3$ i 99 $\mu g/m^3$.

Największe znaczenie na terenie miasta w zakresie emisji do atmosfery ma tak zwana emisja niska oraz emisja liniowa wzdłuż głównych ciągów drogowych. Do zanieczyszczeń powietrza przyczynia się również przemysł.

Wyzwaniem jest również poziom hałasu, którego głównym źródłem jest komunikacja drogowa. Przez obszar miasta przebiegają drogi o randze krajowej, wojewódzkiej, powiatowej i gminnej. Największe natężenie ruchu występuje na drodze krajowej nr 78 i to z niej emitowany jest największy hałas.

Na terenie Wodzisławia Śląskiego działa zorganizowany system gospodarki odpadami. Selektywnym zbieraniem objęto wszystkie frakcje odpadów wymienione w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, a wdrożony system selektywnego zbierania odpadów „u źródła" spełnia wymagania rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów.

Należy podkreślić, że w okresie 2017-2020 spada liczba wytworzonych odpadów komunalnych jednocześnie wzrasta odsetek odpadów zebranych selektywnie.

2 Program Ochrony Środowiska dla miasta Wodzisławia Śląskiego na lata 2020-2024 (projekt)

Rysunek 6 Wielkość odpadów komunalnych zebranych w Wodzisławiu w latach 2017-2020

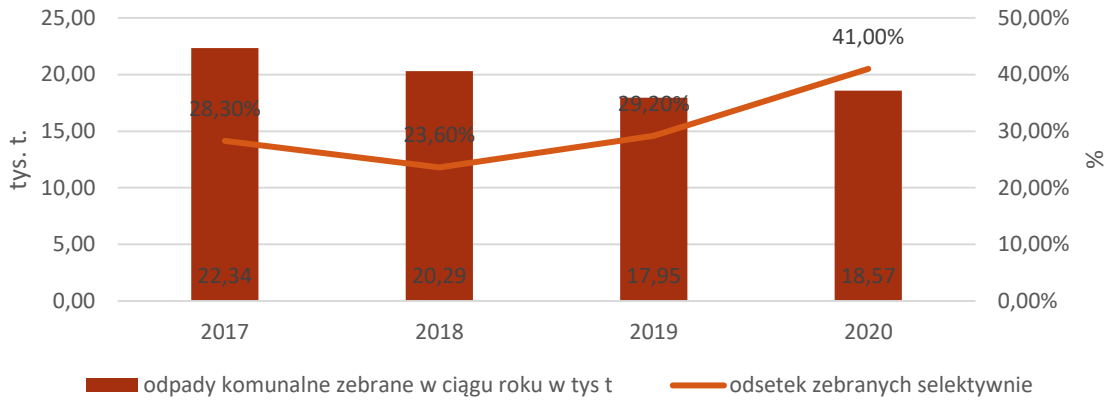

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Sport i rekreacja

Infrastrukturę sportową i rekreacyjną w mieście tworzą liczne obiekty o charakterze sportowym, jak i rekreacyjnym, zarówno na wolnym powietrzu, jak i kryte. Większością infrastruktury sportowej w mieście zarządza Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji „CENTRUM". Najważniejsze z nich to: stadion miejski z pełnowymiarowym boiskiem piłkarskim i naturalną bieżnią lekkoatletyczną oraz boiskiem treningowym; workout park; Rodzinny Park Rozrywki „Trzy Wzgórza" z torami rowerowymi (BMX Racing, Slope Style, pump track, dirt), skatepark, park linowy, trasa biatlonowa (asfaltowa), amfiteatr, ciągi pieszo-rowerowe, ścieżka zdrowia, arena do gry w chowanego, tory do gry w kapsle, tory do gry w bule, kręgle rosyjskie, labirynty, ogródki jordanowskie, tor pojazdów zdalnie sterowanych (offroad), tor pojazdów zdalnie sterowanych (asfaltowy), góra saneczkowa, boiska wielofunkcyjne do gier różnych (badminton, koszykówka, siatkówka), miejsca do rekreacji, ścieżki rowerowe naturalne; kryta pływalnia Manta, ośrodek rekreacyjny Balaton wraz naturalnym zbiornikiem wodnym leżącym w centrum 54 ha parku leśnego, gdzie działa naturalne kąpielisko z piaszczystą plażą, boiskiem do siatkówki plażowej i pływającym molo. Na terenie ośrodka działa także wypożyczalnia sprzętu pływającego: kajaki i rowerki wodne. W obrębie parku znajdują się malowniczo położone naturalne ścieżki spacerowo-biegowo-rowerowe. Zbiornik wodny stanowi także dobre miejsce dla wędkowania. Ponadto wśród pozostałych obiektów można wskazać: strzelnicę biathlonową, lodowisko sezonowe oraz pięć dzielnicowych boisk piłkarskich. Bazę sportową i rekreacyjną miasta stanowią także obiekty skupione w obrębie wodzisławskiej oświaty: przyszkolne sale sportowe, boiska wielofunkcyjne, place zabaw, siłownie zewnętrzne, na których odbywają się zajęcia wychowania fizycznego, a także szkolne oraz międzyszkolne imprezy i zawody sportowe. Bazę sportową komercyjną tworzą w Wodzisławiu Śląskim: Gosław Sport-Center składający się z 3 naturalnych i pełnowymiarowych boisk piłkarskich wraz z zapleczem szatniowym i socjalnym, siłowni wraz z zespołem saun, sezonowego basenu otwartego, ośrodka jazdy konnej i restauracji; Centrum Tenisowe „GOLD" składające się z trzech oświetlonych i krytych całorocznych kortów tenisowych o nawierzchni sztucznej wraz z zapleczem socjalnym oraz trzech kortów naturalnych otwartych, wodzisławskie fitness kluby i siłownie: FitActive Studio, GYM CITY Wodzisław, Elixir Klub Fitness i Wellness, Maximus s.c..

Z obiektów sportowych korzystają m.in. kluby sportowe. W 2018 roku działało ich w mieście 20. W ramach klubów ćwiczyło łącznie prawie 1,5 tys. osób w 32 sekcjach. W klubach zgrupowane były głównie dzieci i młodzież (odsetek ćwiczących w wieku do 18 lat wynosił 72%).

Przez teren Wodzisławia Śląskiego przebiega 8 tras rowerowych (zgodnie z Koncepcją Śląskiej Sieci Tras Rowerowych). Ponadto w dwóch lokalizacjach wytyczone zostały ścieżki zdrowia:

- Ośrodek Rekreacyjny „Balaton": PZU Trasa Zdrowia,
- Rodzinny Park Rozrywki „Trzy Wzgórza".

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji „CENTRUM" w ramach swoich zadań statutowych inicjuje, organizuje bądź występuje jako współorganizator szeregu imprez i wydarzeń sportowych i rekreacyjnych skierowanych do zróżnicowanych grup odbiorców. W tym zakresie jednostka współpracuje także z wieloma klubami sportowymi, organizacjami i innymi podmiotami, które w ramach swoich zadań statutowych wspierają organizację „życia sportowego" na terenie miasta.

Edukacja i wychowanie

Miasto Wodzisław Śląski jest miejscem świadczenia usług publicznych o charakterze opiekuńczym oraz edukacyjnym. Samorząd miasta jest organem prowadzącym dla 16 przedszkoli publicznych, 13 szkół podstawowych oraz Ogniska Pracy Pozaszkolnej nr 1. Osiem placówek to zespoły szkolno-przedszkolne; pięć szkół podstawowych i osiem publicznych przedszkoli to samodzielne jednostki.

Tabela 1 Placówki opieki nad dziećmi i szkoły podstawowe w mieście

Opieka nad dziećmi do lat 3
•**Infrastruktura**: 3 żłobki (w tym 1 miejski i 2 niepubliczne) oraz dwa kluby dziecięce (https://empatia.mpips.gov.pl/, 21.02.2021) •**Korzystający** w 2020: 127 dzieci. •**Tendencja**: w stosunku do roku 2012 (wcześniej nie wykazywano dzieci objętych tą opieką): wzrost o prawie 370% liczby dzieci korzystających z usług (powyżej średniej powiatowej - 91% wzrostu). •**Odestek dzieci objętych opieką** w 2020: 10,2% (zdecydowanie powyżej średniej powiatowej - 4,6%)
Przedszkola
•**Infrastruktura** w 2019: 17 przedszkoli, 69 oddziałów •**Korzystający** w 2019: 1482 dzieci •**Tendencja**: w stosunku do roku 2010: wzrost o prawie 12% liczby dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego. •**Odestek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat** w 2019: 85,2%
Szkoły podstawowe
•**Infrastruktura**: 15 szkół, 209 oddziałów •**Korzystający** w 2019: 3658 dzieci •**Tendencja**: w stosunku do roku 2010: wzrost o ponad 39% liczby dzieci uczęszczających do szkół podstawowych (analogiczna tendencja w powiecie i zbliżona w regionie).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i OKE

Szkoły średnie obejmują obecnie licea ogólnokształcące, technika oraz działające od 2017 roku branżowe szkoły I stopnia. Największą popularnością wśród młodzieży cieszyły się technika, do których

uczęszczało 2472 uczniów, następnie licea ogólnokształcące, które wybrało 1782 uczniów. Najmniejszą bazę edukacyjną na chwilę obecną tworzą branżowe szkoły I stopnia.

Obok rozbudowy i poprawy jakości infrastruktury kształcenia wyzwaniem jest podnoszenie jakości kształcenia.

Tabela 2 Wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego i matematyki w latach 2021 i 2020

Język polski		Matematyka	
2021	**2020**	**2021**	**2020**
58,72%	56,56%	43,38%	43,95%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i OKE

Szkoły średnie

- **Infrastruktura**: 7 liceów ogólnokształcących (61 oddziałów), 6 techników (90 oddziałów), 3 szkoły branżowe I st. (15 oddziałów)
- **Korzystający** w 2019: licea - 1782 uczniów, technika - 2472 uczniów, szkoły branżowe - 386 uczniów
- Wyniki zdawalności matur świadczą o stosunkowo wysokim poziomie nauczania w szkołach w Wodzisławiu Śląskim (poziom zdawalności powyżej średnich dla powiatu i regionu).

Tabela 3 Zdawalność matur z języka polskiego i matematyki w latach 2019 i 2020 (źródło: OKE Jaworzno)

Język polski		Matematyka	
2019	**2020**	**2019**	**2020**
97,49%	96,06%	90,31%	84,76%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i OKE

Aktywność społeczna

Według danych GUS w 2019 roku w Wodzisławiu Śląskim zarejestrowanych było 14 fundacji i 106 stowarzyszeń i organizacji społecznych. Aktywność społeczną można analizować także przez pryzmat zaangażowania w przygotowanie i wybór projektów w ramach **budżetu obywatelskiego**. Budżet obywatelski to mechanizm mający na celu zaangażowanie mieszkańców w proces zarządzania miastem. Pierwszy budżet został przeprowadzony w 2015 roku, kolejna edycja natomiast w 2020 roku. Na realizację projektów w ramach ostatniej edycji przeznaczono kwotę w wysokości 500 tys. zł. Po selekcji zgłoszonych propozycji można było głosować na 27 projektów, które dotyczyły zarówno kwestii infrastrukturalnych, np. oświetlenie, rozbudowana zaplecza rekreacyjnego i dla dzieci, jak i np. organizacji imprez. Swój głos oddało prawie 4 tys. mieszkańców.

Aktywność społeczna w Wodzisławiu wyraża się również w zakresie działań licznych inicjatyw miejskich, w których mieszkańcy w równym stopniu licznie uczestniczą. Należy tu wymienić np.

Wodzisławski Uniwersytet Trzeciego Wieku Klub „Senior +” czy też liczne kluby sportowe zajmujące się popularyzacją kultury fizycznej, sportu i zdrowego trybu życia.

Infrastruktura techniczna i gospodarka komunalna

Sieć gazowa w 2019 roku w Wodzisławiu Śląskim mierzyła ponad 125 km i była dłuższa niż w roku 2014 o ponad 29 km. Do sieci przyłączonych było ponad 3 tys. budynków mieszkalnych i niemieszkalnych. Łączna liczba odbiorców gazu w 2019 roku wynosiła ponad 11 tys., z czego prawie 500, tj. 4,4%, wykorzystywało gaz do ogrzewania mieszkania. Liczba ludności korzystająca z gazu wynosiła ponad 33 tys.

W przeliczeniu na 100 km^2 długość gazowej sieci rozdzielczej w Wodzisławiu Śląskim w 2019 roku wyniosła 248,5 km i była zdecydowanie wyższa od średniej wojewódzkiej (132,9 km). W przypadku odsetka osób korzystających z instalacji gazowej wartość ta dla miasta wyniosła 69,5%, co znowu pozycjonowało Wodzisław Śląski powyżej średniej dla województwa (63,2%).

Tabela 4 Wybrane charakterystyki sieci gazowej w 2019 r. (GUS)

długość czynnej sieci gazowej (km)	125, 2
czynne przyłącza do budynków (mieszkalnych i niemieszkalnych) (szt.)	3 127
odbiorcy gazu (os.)	11 308
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem (os.)	494
ludność korzystająca z sieci gazowej (os.)	33 211

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2019 roku w Wodzisławiu Śląskim było ponad 160 km **sieci wodociągowej** (o 9 km więcej niż w 2014 roku). Dzięki temu do sieci przyłączonych było 6240 budynków (82,6% ogólnej liczby budynków mieszkalnych). Ilość wody dostarczana do mieszkańców z roku na rok wzrasta, osiągając w 2019 roku wartość 1446,5 dam^3. Wartość zużycia wody w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 30,1m^3, co było wartością niższą niż średnia wojewódzka (30,8 m^3).

W przeliczeniu na 100 km^2 długość wodociągowej sieci rozdzielczej w mieście w 2019 roku wyniosła 323,6 km i była zdecydowanie wyższa od średniej wojewódzkiej (177,8 km). W przypadku odsetka osób korzystających z instalacji wodociągowych wartość ta dla miasta wyniosła 97,4%, co znowu pozycjonowało miasto powyżej średniej dla województwa (95,8%).

Tabela 5 Wybrane charakterystyki sieci wodociągowej w 2019 r. (GUS)

długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	160,2
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt.)	6 240
budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury wodociągowej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych (%)	82,6
woda dostarczona gospodarstwom domowym (dam^3)	1 446,5
ludność korzystająca z sieci wodociągowej (os.)	46 548

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Długość **sieci kanalizacyjnej** w mieście w 2019 roku wynosiła 182,6 km (o 30,6 km więcej niż w 2014 roku), dzięki czemu odnotowano ponad 3,5 tys. przyłączy do budynków mieszkalnych i zbiorowego

zakwaterowania. Na koniec analizowanego okresu 46,7% budynków mieszkalnych było przyłączonych do sieci kanalizacyjnej. Z kanalizacji w analizowanym okresie korzystało ok. 39 tys. osób, które odprowadziły łącznie 1320,4 dam^3 ścieków.

W przeliczeniu na 100 km^2 długość sieci rozdzielczej kanalizacyjnej w Wodzisławiu Śląskim w 2019 roku wyniosła 368,8 km i była zdecydowanie wyższa od średniej wojewódzkiej (139 km). W przypadku odsetka osób korzystających z instalacji kanalizacyjnych wartość ta dla miasta wyniosła 81,7%, co znowu było wartością powyżej średniej dla województwa (78,6%).

Tabela 6 Wybrane charakterystyki sieci kanalizacyjnej w 2019 r. (GUS)

długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km)	182,6
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt.)	3 512
budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury kanalizacyjnej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych (%)	46,7
ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną (dam^3)	1 320,4
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej (os.)	39 059

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prawie wszystkie odprowadzane ścieki są oczyszczane. Wodzisław Śląski posiada własną oczyszczalnię ścieków. Została ona zmodernizowana w latach 2004 oraz 2015 i obecnie oczyszcza ścieki dopływające systemem kanalizacyjnym z gmin: Wodzisław Śląski, Radlin, Marklowice i Gorzyce. Jej przepustowość wynosi 15 000 m^3/dobę.

W ramach prowadzonej **gospodarki odpadami** w 2020 roku zebrano w mieście ponad 18 tys. t odpadów, z czego prawie 96% z gospodarstw domowych. W ilości wytwarzanych odpadów na 1 mieszkańca Wodzisław Śląski z wartością 389 kg/os. plasuje się poniżej średniej wojewódzkiej (395 kg/os.). Odsetek odpadów zebranych selektywnie w mieście wynosił w analizowanym okresie 41%, co było wartością znacznie powyżej średniej krajowej (37,9%).

W 2020 roku w mieście było ponad 6,6 tys. **budynków mieszkalnych**. Ich liczba wzrosła znacząco w stosunku do roku 2014, tj. o prawie 8% (szybsze tempo wzrostu aniżeli w przypadku kraju czy województwa). W 2019 roku zasoby mieszkaniowe Wodzisławia Śląskiego tworzyło ponad 17 tys. mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej prawie 1 300 tys. m^2. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców liczba mieszkań wyniosła 356,6, natomiast średnia powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę – 26,3 m^2.

Wodzisław Śląski jest obszarem dobrze skomunikowanym transportowo. Przez miasto przebiegają droga krajowa i wojewódzkie:

- z północy na południe DK78 łącząca Gliwice i Rybnik z przejściem granicznym w Chałupkach pośrednio łącząca również – poprzez most na Odrze w Chałupkach – m. in. czeską Ostrawę z GZM,
- droga nr DW 932 (Wodzisław Śląski – Żory),
- droga nr 933 z Pszowa do Mszany, gdzie łączy się z autostradą A1,
- droga nr 936 łącząca granice z Czechami z drogą nr 933.

Istotnym elementem układu drogowego jest również obwodnica miejska, tzw. „Droga Zbiorcza", oraz drogi powiatowe, miejskie, dojazdowe i lokalne.

Ponadto przez granice miasta przebiega szlak kolejowy z w ramach którego realizowane są połączenia Bohumin – Katowice, Praga/Ostrawa/Bohumin – Warszawa, Wiedeń – Gdynia, Graz – Przemyśl czy Budapeszt – Terespol.

Ocena potrzeb rozwojowych mieszkańców

W toku pracy diagnostycznych jednym z etapów badania zarówno stanu rozwoju miasta, jak również kierunku jego potencjalnego rozwoju było przeprowadzenie badania ankietowego wśród mieszkańców Wodzisławia Śląskiego. Ze względu na zaistniałą sytuację pandemiczną badanie było realizowane z wykorzystaniem narzędzia internetowego, gdzie uczestnicy poprzez stronę internetową mogli dokonać oceny jakości życia w mieście oraz wskazać oczekiwane kluczowe zmiany. W badaniu realizowanym w okresie od stycznia do maja 2021 roku udział wzięło łącznie 357 respondentów, z czego 92% uczestników to mieszkańcy miasta Wodzisław Śląski, natomiast 8% to osoby związane z miastem na przykład poprzez pracę czy korzystanie z usług oferowanych na terenie miasta. Poniżej przedstawiono syntetyczne wyniki badania oparte na uzyskanych odpowiedziach.

W zakresie oceny dotyczącej jakości życia w mieście aż 41% mieszkańców deklaruje, iż mieszka się w mieście dobrze, natomiast 40% wskazuje, iż jest to poziom przeciętny, a zaledwie 9% ankietowanych ocenia, że jakość życia w mieście jest zła lub bardzo zła.

Rysunek 7 Jak mieszka się Pani/Panu w Wodzisławiu Śląskim?

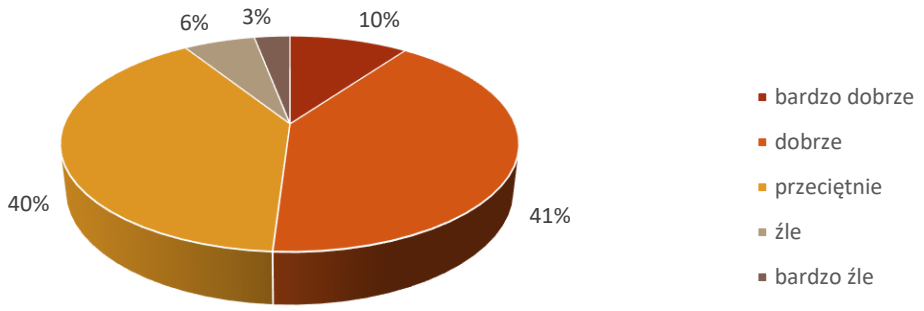

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Do cech decydujących o wysokiej jakości życia w Wodzisławiu Śląskim respondenci zaliczyli: dostęp do placówek edukacyjnych oraz warunki mieszkaniowe. Do kategorii ocenionych bardziej krytycznie zaliczono:

- jakość środowiska naturalnego,
- możliwość podjęcia pracy,
- dostęp do placówek ochrony zdrowia,
- jakość infrastruktury drogowej.

Rysunek 8 Ocena jakości życia w Wodzisławiu Śląskim

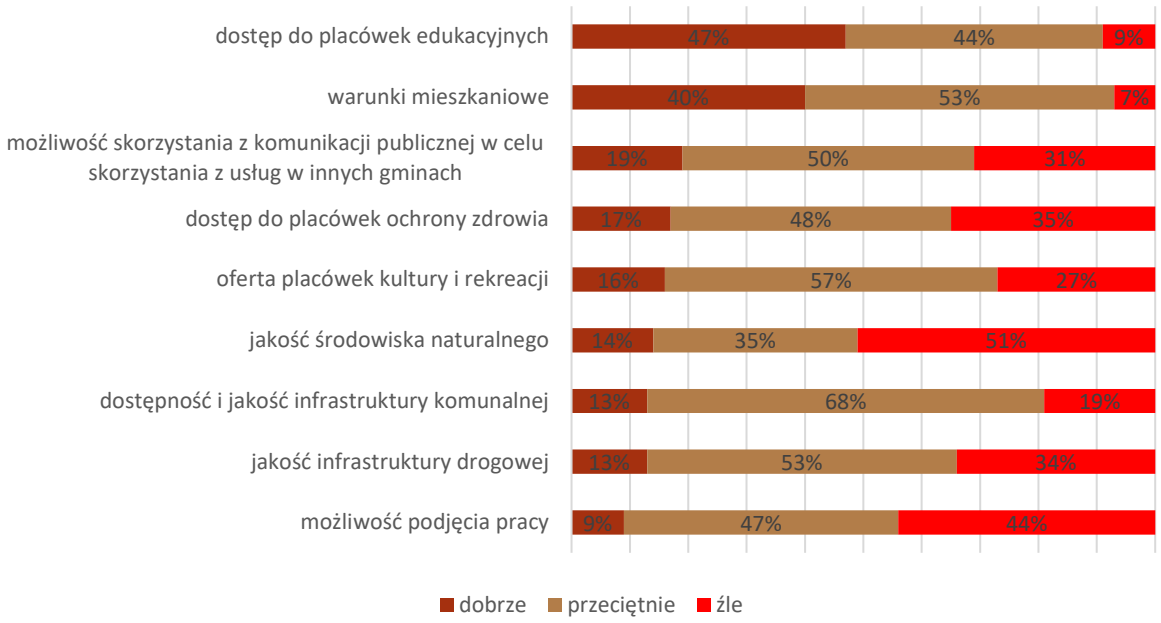

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Do kluczowych problemów w sferze infrastruktury technicznej występujących na terenie miasta ankietowani zaliczyli: niską jakość środowiska naturalnego wynikającą z zanieczyszczenia środowiska, niedostateczną liczbę miejsc parkingowych w mieście, wymagający poprawy stan dróg i chodników. Za problem uznano również niewystarczającą dostępność do odpowiedniej jakości infrastruktury rekreacyjnej, w tym niedostatek ścieżek rowerowych. Ankietowani wskazywali również problemy związane z istnieniem na terenie miasta zdewastowanych i opuszczonych budynków; podkreślali także problem niskiej dostępności odpowiedniej jakości zasobów mieszkaniowych. Najmniejszą skalę problemu wskazano w zakresie dostępu do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz infrastruktury telekomunikacyjnej, w tym infrastruktury ICT.

Rysunek 9 Problemy występujące w mieście w sferze technicznej i infrastrukturalnej

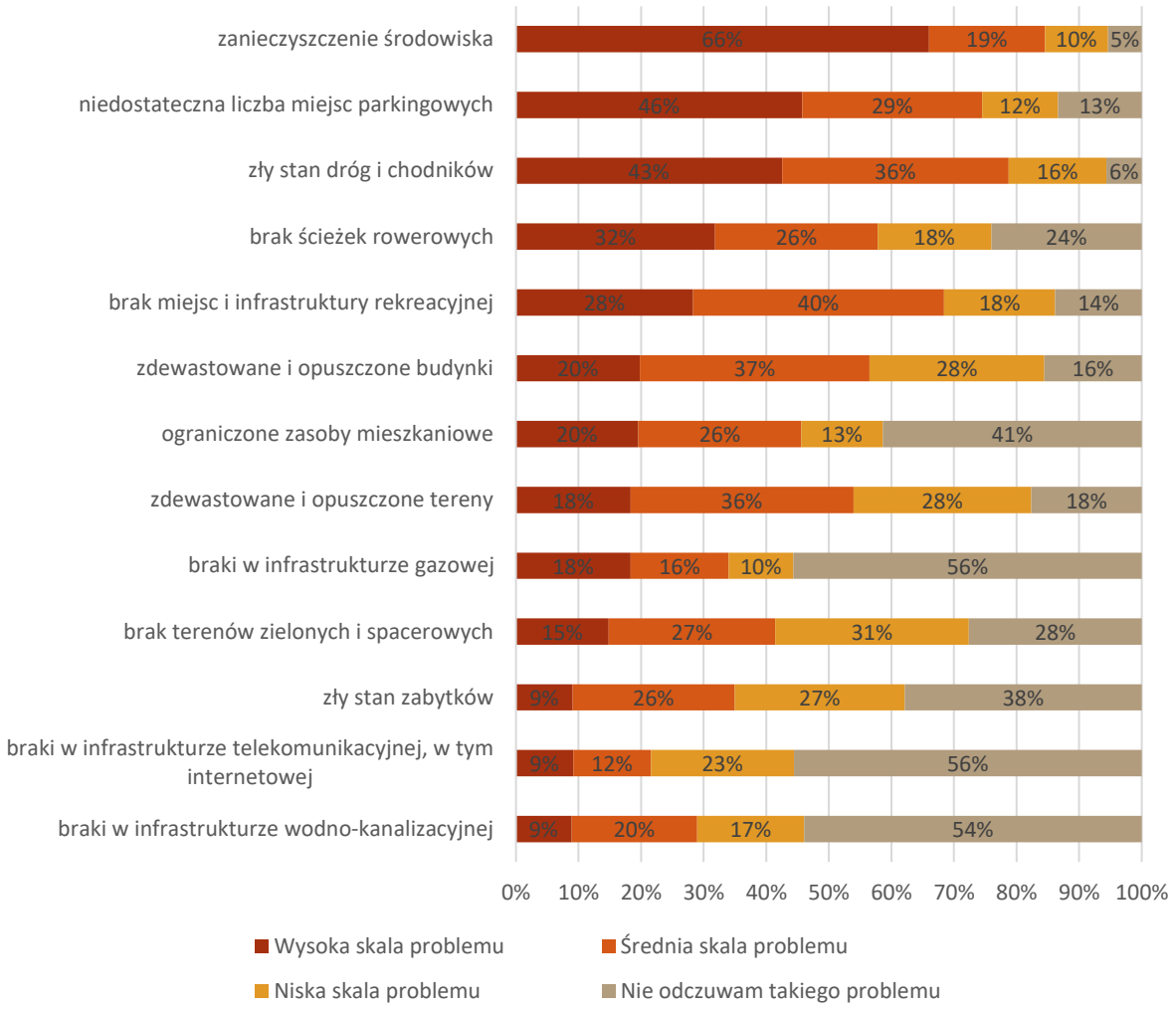

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Ankietowani wśród głównych problemów w sferze społecznej wskazali zagadnienie narastającej emigracji, w szczególności osób młodych, słabej lokalnej współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi a organizacjami społecznymi, słabą integrację lokalnej społeczności. W niewielkim stopniu jako problemy dotyczące zagadnień społecznych w mieście uznawane są zjawiska związane z przemocą w rodzinie, narkomanią, ubóstwem oraz bezdomnością.

Rysunek 10 Problemy społeczne występujące w mieście

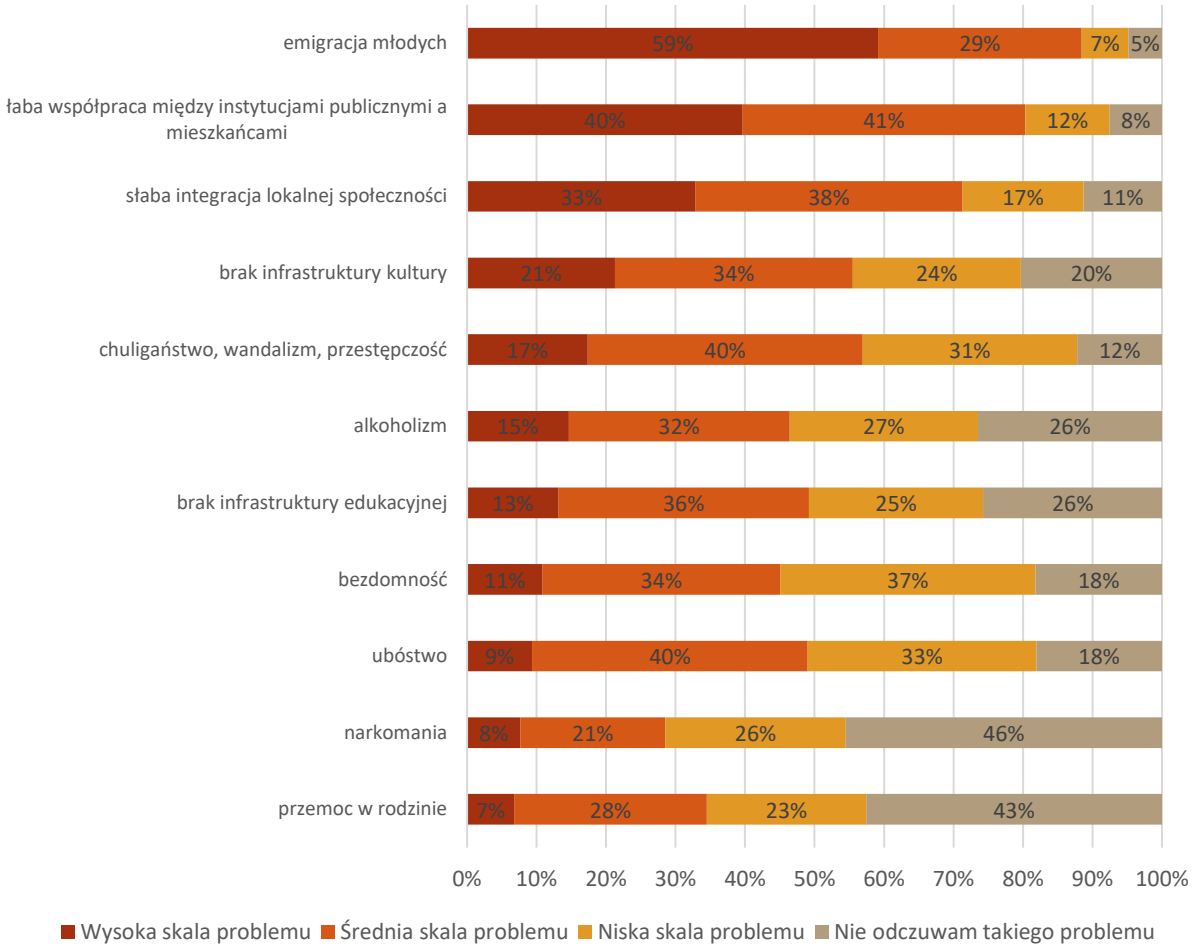

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Do głównych braków w zakresie różnego typu usług oraz oferty, jakiej brakuje w mieście, zaliczono:

- brak odpowiedniej jakości usług o charakterze rozrywkowym,
- brak odpowiedniej liczby oraz jakości miejsc wypoczynku i rekreacji,
- niewystarczająca liczba obiektów sportowych i urządzeń rekreacyjnych,
- ograniczony dostęp do wysokiej jakości usług zdrowotnych.

Rysunek 11 Braki w ofercie i usługach dostępnych w Wodzisławiu Śląskim

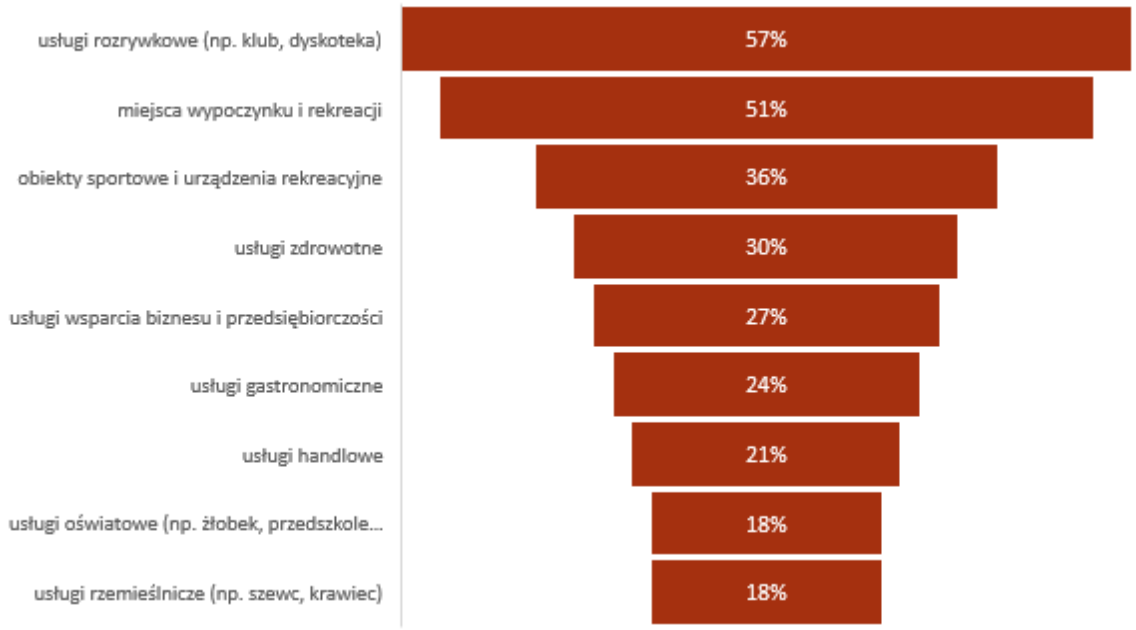

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Rysunek 12 Oczekiwania mieszkańców w zakresie sposobu rozdzielania środków dostępnych na rozwój Wodzisławia Śląskiego

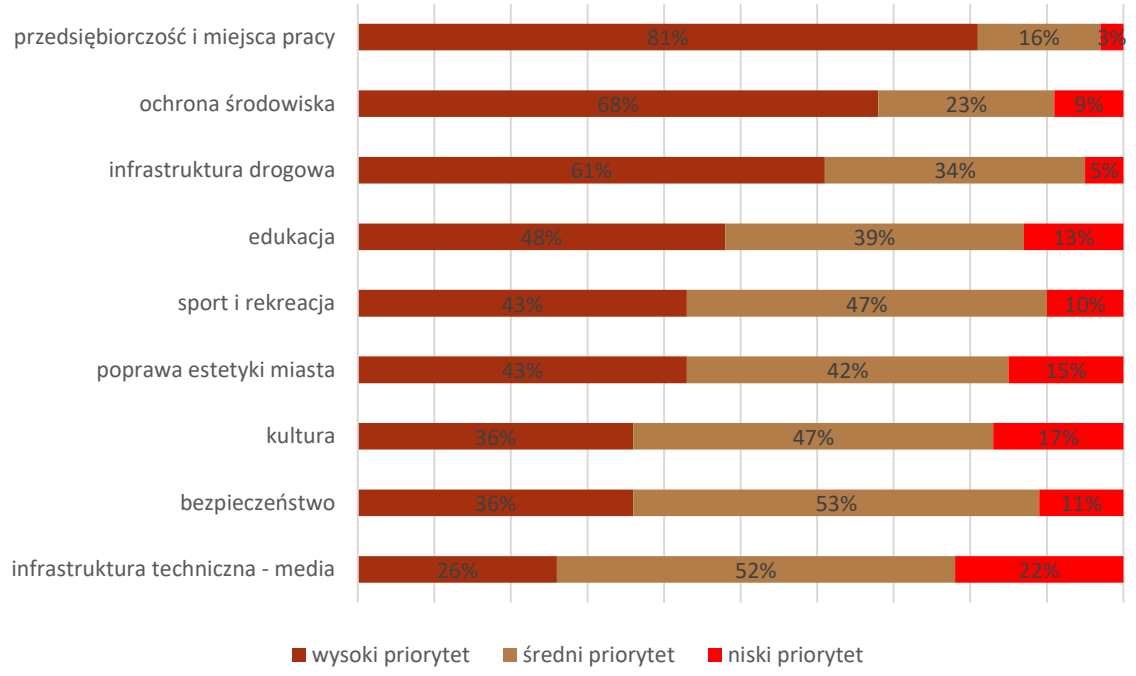

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Obok badania mieszkańców w toku przeprowadzenia szerokiej diagnozy skierowano również ankietę do przedsiębiorców działających na terenie miasta.

Z przeprowadzonego badania ankietowego oraz na podstawie dyskusji realizowanej w toku warsztatów z przedsiębiorcami można stwierdzić, iż przedsiębiorcy pozytywnie oceniają klimat w zakresie rozwoju przedsiębiorczości w mieście. Świadczy o tym między innymi wysoki udział ocen wskazujących, iż samorząd miasta otwarty jest na współpracę z biznesem. Przedsiębiorcy podkreślają również, że w mieście prowadzona jest polityka przyjazna dla rozwoju gospodarczego, w tym poprzez stosowaną politykę podatkową. Istotna jest również możliwość podjęcia kooperacji w wymiarze gospodarczym z innymi podmiotami działającymi w mieście oraz stosunkowo wysoka łatwość w dostępie do wykwalifikowanej kadry pracowników.

Rysunek 13 Cechy miasta w ocenie przedsiębiorców

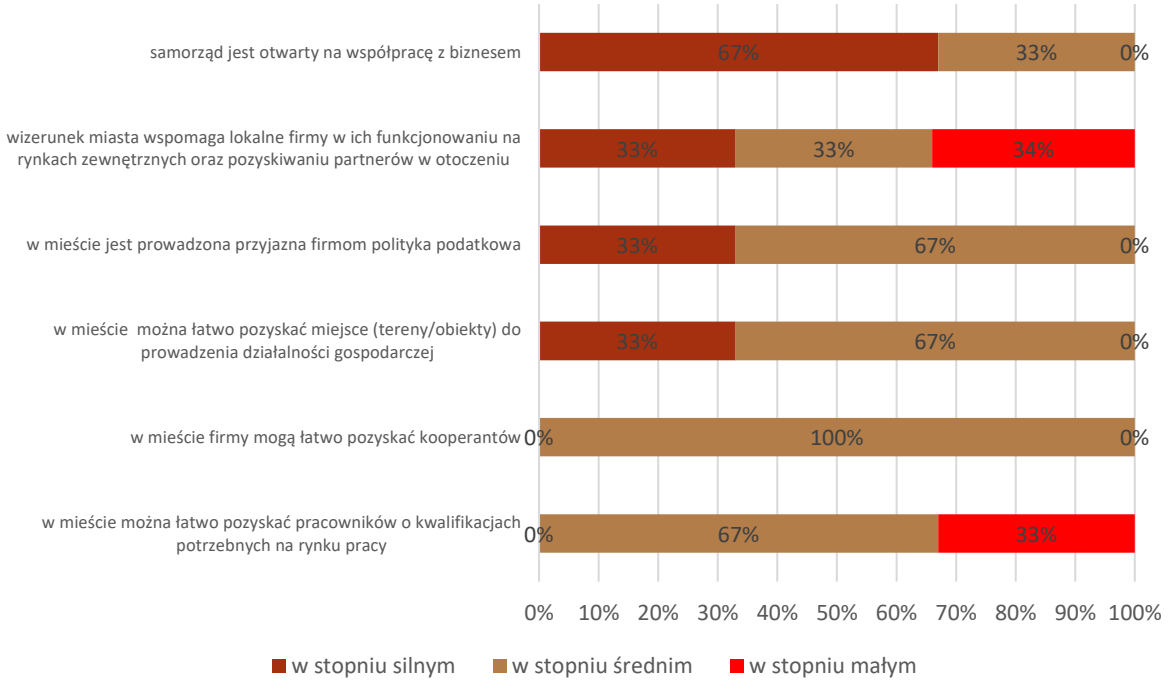

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Do kluczowych kierunków wspierania rozwoju przedsiębiorczości i gospodarki, które powinny być podejmowane przez władze lokalne dla podniesienia biznesowej atrakcyjności miasta, ankietowani przedsiębiorcy zaliczyli:

- promocję postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży w szkołach i w działaniach pozaszkolnych, np. konkursy, warsztaty itp.,
- rozwój działalności promocyjnej, targowej, wystawienniczej dla firm,
- budowanie relacji partnerskich średnich i dużych firm z lokalnymi mikro i małymi firmami z wykorzystaniem relacji podwykonawczych.

Oczekiwanymi obszarami wsparcia rozwoju przedsiębiorczości w mieście jest rozwój usług doradczych w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na rozwój przedsiębiorstw oraz usług umożliwiających i wspierających firmy w uczestnictwie w różnego typu wydarzeniach o charakterze biznesowym i gospodarczym. Działaniem oczekiwanym ze strony przedsiębiorców jest również umożliwienie podnoszenia kompetencji menedżerskich.

Należy podkreślić, że firmy z obszaru Wodzisławia Śląskiego chętnie współpracują z innymi firmami, które działają w mieście. Głównym obszarem tej współpracy jest wspólna realizacja projektów współfinansowanych ze środków unijnych. W zakresie współpracy z innymi firmami działającymi poza miastem preferowane jest podejmowanie działań proinnowacyjnych związane z opracowywaniem nowych lub też udoskonaleniem istniejących produktów i usług.

Rysunek 14 Zakres współpracy z innymi firmami

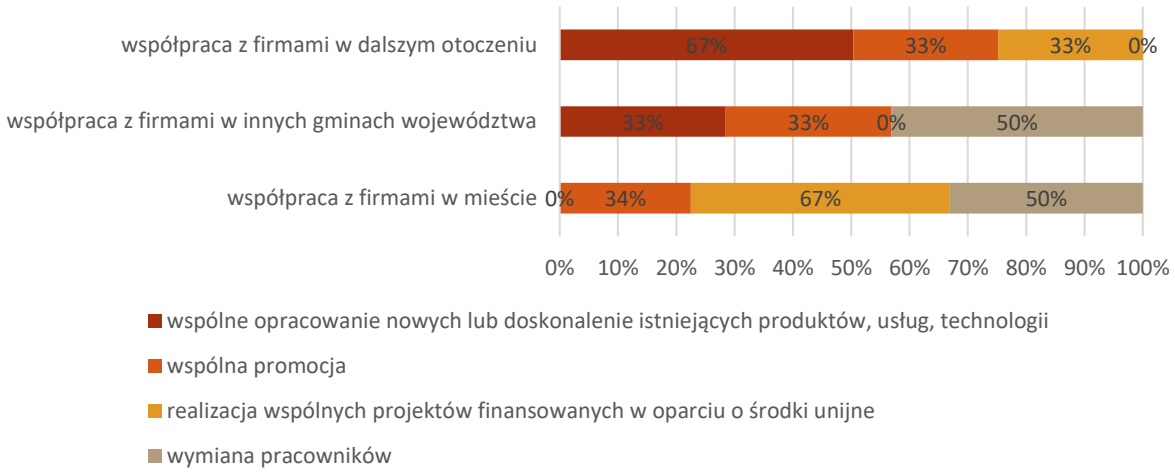

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego

Kluczowe trendy i tendencje wpływające na politykę rozwoju Wodzisławia Śląskiego

W oparciu o przeprowadzoną analizę danych ilościowych, a także dokonując analizy dokumentów planistycznych szczebla krajowego i regionalnego, można wskazać kluczowe procesy i tendencje, które wpływać będą na definiowanie celów rozwojowych miasta Wodzisław Śląski oraz sposobów ich realizacji.

Kluczowymi procesami (mającymi swoje źródło w mieście lub w otoczeniu) wpływającymi na rodzaj i skalę wyzwań rozwojowych są:

- niekorzystne tendencje demograficzne o charakterze cywilizacyjnym związane ze starzeniem się społeczeństwa,
- narastanie ruchów migracyjnych związanych z zmianami społeczno-gospodarczymi w przestrzeni europejskiej i globalnej,

- dynamizujące się procesy transformacji społeczno-gospodarczej wynikające z realizacji europejskiej polityki pod nazwą Europejski Zielony Ład, polityk krajowych związanych z realizacją procesów sprawiedliwej transformacji,
- zmiany stylów życia oraz aspiracji mieszkańców w skali regionalnej i ponadregionalnej,
- narastająca presja na środowisko naturalne,
- zmiany klimatyczne powodujące występowanie gwałtownych zjawisk atmosferycznych oraz zmieniające sposób funkcjonowania człowieka i gospodarki,
- zagrożenia dla stanu zdrowia mieszkańców, zarówno miasta, jak też w szerszym kontekście regionu i kraju,
- zmiany na rynku pracy będące następstwem transformacji społeczno-gospodarczej regionu,
- robotyzacja i automatyzacja procesów gospodarczych, obniżanie poziomu pracochłonności nowoczesnych gospodarek,
- tworzenie nowych globalnych korytarzy transportowych, w tym na potrzeby rozwoju intermodalnego, otwierających nowe rynki i możliwości współpracy gospodarczej,
- wdrażanie polityki ukierunkowanej na osiągnięcie neutralności klimatycznej.

Wizja i misja rozwoju Wodzisławia Śląskiego

Wizja strategicznego rozwoju odzwierciedla zbiór pożądanych cech, które powinny charakteryzować miasto w założonym horyzoncie czasowym. Jest to formuła opierająca się na oczekiwaniach i aspiracjach różnych podmiotów lokalnych. Wizja rozwoju **Wodzisław Śląski 2030** z jednej strony stanowi kontynuację pozytywnych procesów zachodzących w mieście, z drugiej zaś strony szeroko otwiera miasto na generowanie i wykorzystywanie innowacji. W kolejnych częściach strategii wizja jest wykorzystana jako podstawa dla określenia priorytetów, celów, a także kierunków rozwoju miasta.

Wizja rozwoju Wodzisławia Śląskiego została skonstruowana przy założeniu spełniania przez nią określonych funkcji.

Tabela 7 Funkcje wizji rozwoju

wizja odzwierciedla najistotniejsze wartości, których uzyskanie jest ważne dla użytkowników miasta – zlokalizowanych zarówno w Wodzisławiu Śląskim, jak też w jego bliższym lub dalszym geograficznie otoczeniu,
wizja nie jest utopią, lecz jest zbiorem zamierzeń możliwych do osiągnięcia, na rzecz których będą działać podmioty związane z Wodzisławiem Śląskim,
wartości określone w wizji są podstawą dla motywowania podmiotów lokalnych oraz podmiotów w otoczeniu do włączania się w rozwój miasta,
wizja jest wewnętrznie synergiczna – składa się z elementów wzajemnie się wspomagających (lub co najmniej niekolidujących między sobą),
zapisane w wizji wartości, które wymagają skupienia „strategicznej uwagi” tworzą bazę dla priorytetów oraz celów rozwoju.

Źródło: opracowanie własne

W trakcie prac warsztatowych ze środowiskami lokalnymi poszukiwano głównych wyróżników Wodzisławia Śląskiego, na których można oprzeć rozwój miasta. Stwierdzono, że wyjątkowość miasta związana jest z jego dziedzictwem historycznym i przyrodniczym, łączeniem atrybutów miejskości – ważnych dla mieszkańców sąsiednich mniejszych ośrodków – oraz cech kameralności – atrakcyjnych dla mieszkańców większych miast naszego regionu; Wodzisław Śląski może też wykorzystywać swoje położenie transgraniczne i dogodne usytuowanie komunikacyjne. Niewątpliwym atutem miasta jest aktywna grupa mieszkańców wiążących swą przyszłość z miastem i zainteresowanych udziałem w różnych inicjatywach lokalnych.

Wizja rozwoju Wodzisławia Śląskiego opiera się więc na następujących wyróżnikach:

- lokalizacja miasta dostarczająca zróżnicowanych możliwości rozwoju, w tym w oparciu o silniejsze wykorzystywanie transgranicznego położenia miasta,
- kapitał ludzki i społeczny tworzący podstawę dla dalszej transformacji miasta oraz generowania innowacji społecznych i ekonomicznych,
- dziedzictwo przyrodnicze wzmacniane przez rozwijaną infrastrukturę spędzania czasu wolnego,
- wyróżniające dziedzictwo kulturowe miasta znajdujące silne odbicie w atrakcyjności przestrzeni, zwłaszcza na tle innych przemysłowych ośrodków regionu,
- dobre skomunikowanie z największymi aglomeracjami regionu, w tym z Górnośląsko-Zagłębiowską Metropolią będącą największym w Polsce skupiskiem ludności, rynkiem pracy i ośrodkiem usług.

Szczególną uwagę należy zwrócić na pierwszy z wymienionych wyróżników. Wodzisław Śląski może zajmować węzłową pozycję między trzema aglomeracjami: GZM, aglomeracją rybnicką oraz aglomeracją ostrawską. Daje to szanse na rozwój wyspecjalizowanych funkcji mieszkaniowych, rekreacyjnych, gospodarczych. Pozwala też czerpać mieszkańcom nie tylko z usług i udogodnień na terenie miasta, ale także z łatwej dostępności rynku pracy i usług w otoczeniu aglomeracyjnym, regionalnym, a nawet ponadregionalnym (transgranicznym).

Na każdy ze wskazanych wyróżników składa się pewna liczba atutów, a równocześnie z każdym z nich związane są wyzwania wymagające podjęcia działań zaradczych. Wyróżniki, a także powiązane z nimi atuty i wyzwania zostały przedstawione w kolejnej tabeli.

Struktura wizji rozwoju Wodzisławia Śląskiego oparta jest na uwzględnieniu trzech rodzajów aktywności. Obejmują one:

- zachowywanie i rozwijanie tych wartości, które są najcenniejsze dla miasta, w tym przede wszystkim wyróżników budujących specyfikę i pozycję Wodzisławia Śląskiego w otoczeniu aglomeracyjnym i transgranicznym; ten typ zachowania dotyczy podstaw, na których powinien być oparty rozwój miasta;
- radykalną zmianę w obrębie braków i barier rozwoju utrudniających funkcjonowanie w mieście różnych podmiotów, jak również ograniczających możliwości przyciągania do Wodzisławia Śląskiego aktywności i podmiotów z otoczenia takich jak nowi mieszkańcy, inwestorzy czy też wydarzenia i projekty gospodarcze, społeczne, kulturalne; zachowanie to związane jest z eliminowaniem barier, uzupełnianiem braków, wzmacnianiem wewnętrznego i zewnętrznego wizerunku miasta;
- wykreowanie nowych wartości i aktywności, które pozwolą na przedefiniowanie atutów miasta, ich innowacyjne zagospodarowanie, a także wykorzystanie różnorodnych szans dostępnych w otoczeniu; zachowanie to zorientowane jest przede wszystkim na rozwój jakościowy, tworzenie nowych cech decydujących o atrakcyjności miasta oraz otwieranie nowych ścieżek rozwoju lokalnego.

Wizję rozwoju Wodzisławia Śląskiego skonstruowano przy wykorzystaniu następujących pytań szczegółowych.

Tabela 8 Pytania o przyszłość miasta

Jakie najważniejsze wartości musi zapewnić miasto swoim mieszkańcom (użytkownikom), aby:	▪ wzmocnić ich aktywność społeczną i gospodarczą, ▪ związać z miastem w sposób ekonomiczny i emocjonalny
Jaka powinna być pozycja miasta w otoczeniu?	▪ czym miasto powinno być dla swego otoczenia? ▪ z czego powinno być znane w otoczeniu subregionalnym, regionalnym, transgranicznym?
Jakie działalności i potencjały w mieście powinny być:	▪ kreowane (tworzone od podstaw) / rozwijane (wzmacniane) / ograniczane lub likwidowane, ▪ na jakich posiadanych potencjałach można bazować, a co dla rozwoju miasta należy pozyskać.

Źródło: opracowanie własne

Pracę nad wizją Wodzisław Śląski 2030 zrealizowano, wykorzystując dotychczasowe doświadczenia miasta w tym zakresie. W szczególności uznano, że aktualność zachowują zasady rozwoju miasta. Ich potwierdzeniem były zarówno zrealizowane w trakcie prac nad strategią konsultacje społeczne, jak również zasady określane w politykach rozwoju na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim. Zasady te powinny przenikać procesy rozwoju; są to więc zasady horyzontalne, co oznacza, że w każdej dziedzinie rozwoju lokalnego należy je zachowywać i traktować jako swego rodzaju kryteria, a równocześnie granice podejmowania decyzji.

Tabela 9 Zbiór zasad organizujących rozwój Wodzisławia Śląskiego

Rozwój zrównoważony, trwały i odporny

- wielofunkcyjny rozwój miasta, w którym następuje integrowanie funkcji społecznych, gospodarczych, przyrodniczych,
- świadome samoograniczenie wykorzystywania nieodnawialnych potencjałów miasta, w szczególności szacunek dla dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego,
- innowacyjny sposób wykorzystywania lokalnych potencjałów oparty na materiało- i energooszczędności oraz gospodarce cyrkularnej,
- umiejętność budowania przyszłości przy zachowywaniu tradycji i historii,
- podnoszenie odporności miasta na sytuacje kryzysowe,

Społeczeństwo obywatelskie

- realny udział podmiotów lokalnych w procesach decyzyjnych i działaniach strategicznych,
- rozwój oparty na pomysłach i energii mieszkańców, a równocześnie wspierający kapitał ludzki i kapitał społeczny miasta,
- wysoki poziom utożsamienia mieszkańców z miastem,
- dostarczanie mieszkańcom szans rozwojowych oraz zdolność mieszkańców do ich wykorzystywania,
- innowacje społeczne wzmacniające społeczność lokalną,

Partnerstwo

- współpraca między podmiotami reprezentującymi różne sektory: samorządowy, biznesowy, obywatelski,
- specjalizacja podmiotów stanowiąca fundament ich konkurencyjności oraz współpracy - w układzie wewnętrznym, regionalnym, transgranicznym,

Aktywna pozycja w otoczeniu

- zdolność do wzmacniania obszaru funkcjonalnego kształtującego się wokół miasta,
- komplementarność rozwoju względem otoczenia regionalnego i transgranicznego,
- czerpanie potencjałów na rzecz rozwoju miasta z otoczenia,
- umiejętność inspirowania otoczenia i kreowania nowych trendów rozwojowych

Źródło: opracowanie własne

Wizja rozwoju Wodzisławia Śląskiego nawiązuje do mechanizmu rozwoju lokalnego, w którym ściśle przenikają się cechy miasta, jego postrzeganie przez różnych użytkowników oraz główne aktywności podejmowane przede wszystkim na gruncie społecznym i ekonomicznym.

Rysunek 15 Wyróżniki miasta

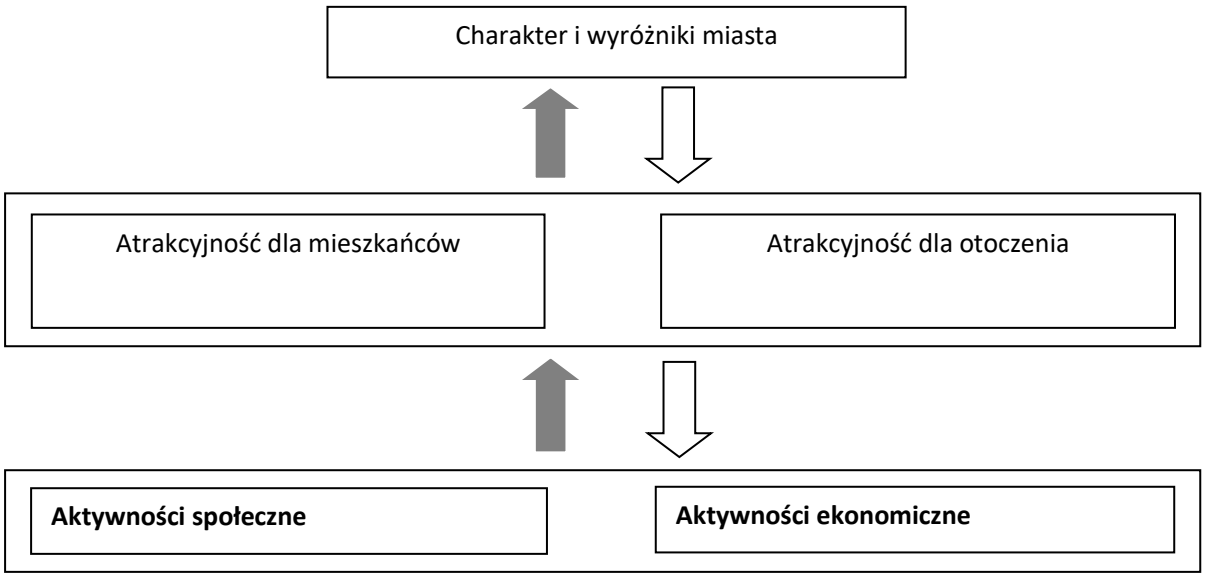

Źródło: opracowanie własne

Tabela 10 Wizja strategicznego rozwoju Wodzisławia Śląskiego do roku 2030

Wodzisław Śląski w roku 2030 to miasto o następujących wyróżniających cechach:

Miasto silne swoimi mieszkańcami	▪ warunki dla podnoszenia kwalifikacji, rozwoju talentów i zainteresowań, ▪ przyjazność miasta dla inicjatyw obywatelskich, ▪ integracja społeczności lokalnej i brak zjawiska wykluczania, ▪ odpowiedzialność mieszkańców za swoje miasto, jego dziedzictwo, członków wspólnoty lokalnej, ▪ skłonność mieszkańców do inwestowania swoich kwalifikacji w innowacyjne aktywności realizowane na terenie miasta, ▪ wzbogacające miasto i mieszkańców inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej i innowacji społecznych,
Miasto w kreatywny sposób wykorzystujące transgraniczne położenie	▪ zwornik między aglomeracjami obszaru transgranicznego, ▪ obszar bogactwa wielokulturowego, ▪ przestrzeń współpracy gospodarczej i społeczno-kulturalnej – wspólnych projektów, struktur, sieci, klastrów, ▪ lider rozwiązań w zakresie realizacji współpracy transgranicznej,
Miasto-magnes o unikatowych walorach	▪ wysoka atrakcyjność mieszkaniowa oraz bogata oferta kulturalna i rekreacyjna,

zamieszkania wśród innych śląskich miast	▪ atrakcyjność i dostępność dobrze wyposażonych przestrzeni miejskich – przyrodniczych i kulturowych – w których wyeksponowane są wyjątkowe cechy krajobrazu miejskiego Wodzisławia Śląskiego, ▪ witalne przestrzenie publiczne wypełniane aktywnościami ekonomicznymi, społecznymi i kulturalnymi, ▪ wysoka jakość środowiska przyrodniczego, ▪ bezpieczeństwo, spokój, dobre relacje społeczne wspierające komfort zamieszkania, ▪ rozwój wszystkich części miasta i warunki dla wzmacniania jego spójności przestrzennej z uwzględnienie charakteru miasta
Miasto innowacji gospodarczych	▪ urozmaicony zbiór udogodnień wspierających innowacyjność gospodarki i przyciąganie inwestorów: – wysokie i stale podnoszone kwalifikacje kapitału ludzkiego, – zindywidualizowane podejście do potrzeb przedsiębiorców i inwestorów, – przygraniczne położenie na europejskim szlaku drogowym (autostrada A1), – dobre przygotowanie terenów inwestycyjnych, ▪ zdywersyfikowana, opierająca się na przedsiębiorczości lokalnej, odporna na wahania koniunkturalne struktura gospodarcza zapewniająca urozmaicone miejsca pracy, ▪ nowe kierunki rozwoju gospodarczego wpisujące się w ideę Zielonego Ładu i szeroko rozumiane zasady rozwoju zrównoważonego, ▪ przyjazność miasta dla przedsiębiorczości młodych mieszkańców,
Miasto odporne	▪ odporność przestrzeni i ekosystemów miasta na sytuacje kryzysowe, ▪ dostarczana mieszkańcom informacja i wiedza o zagrożeniach i sytuacjach kryzysowych oraz sposobach zachowania zabezpieczających przed niebezpieczeństwami,
Miasto lider	▪ miasto konsolidujące gminy południowej części subregionu zachodniego województwa śląskiego – realizacja ponadlokalnych funkcji społeczno-kulturalnych, gospodarczych, administracyjnych, edukacyjnych, ▪ pozytywny wizerunek miasta wśród mieszkańców i podmiotów w otoczeniu,
Miasto zarządzane w zgodzie z zasadami governance[3]	▪ silna orientacja na osiąganie konsensusu politycznego i społecznego, ▪ funkcjonowanie mechanizmów wielopłaszczyznowej partycypacji mieszkańców w procesach decyzyjnych i wdrożeniowych związanych ze strategicznym rozwojem miasta.

Źródło: opracowanie własne

3 Governance można określić jako styl zarządzania opierający się na rozwoju kapitału społecznego, społeczeństwa obywatelskiego, wysokim poziomie partycypacji społecznej w planowaniu rozwoju i wdrażaniu planów; to także rozwój oparty na harmonijnej współpracy różnych ośrodków/organów władzy, odpowiedzialności za tworzenie kapitału zaufania w mieście, poszukiwaniu wartości integrujących społeczność lokalną, zarządzaniu sieciami kooperacji.

Specyfika Wodzisławia Śląskiego polega na dostępności wielu zróżnicowanych udogodnień w mieście o umiarkowanej wielkości. Miasto dzieli się ze swoimi użytkownikami atutami środowiskowymi i kulturowymi, zapewnia dostępność do usług publicznych i przestrzeni dla realizacji funkcji społecznych i ekonomicznych; lokalizacja i skomunikowanie miasta umożliwiają mieszkańcom korzystanie z komplementarnych usług i udogodnień w blisko położonych ośrodkach aglomeracyjnych, a także obszarów przyrodniczo-rekreacyjnych w bezpośrednim sąsiedztwie.

W syntetyczny sposób można sformułować następującą misję miasta:

Wodzisław Śląski – możliwości rozwoju w bezpiecznym mieście.

Wodzisław Śląski ma predyspozycje do pełnienia roli bieguna rozwoju oraz koncentrowania i wykorzystywania innowacyjnego potencjału obszaru funkcjonalnego ukształtowanego wokół miasta. Posiada także możliwości kreowania i wzmacniania wyspecjalizowanych funkcji w skali układu transgranicznego.

Cel główny strategicznego rozwoju Wodzisławia Śląskiego w horyzoncie strategicznym to: **Węzeł rozwoju transgranicznego opierający się na innowacjach społecznych i gospodarczych.**

Zestawienie wizji rozwoju Wodzisławia Śląskiego z sytuacją i perspektywami rozwojowymi miasta uzasadnia skupienie uwagi w strategii na czterech dziedzinach priorytetowych odnoszących się do:

- kontynuacji procesu transformacji w kierunku miasta, którego rozwój jest oparty na wiedzy, przedsiębiorczości i innowacyjności,
- jakości środowiska miejskiego, w tym przyrodniczego, prorozwojowej oferty spędzania czasu wolnego, jakości zamieszkania,
- przybliżania miasta mieszkańcom i zwiększania ich wpływu na rozwój lokalny,
- zwiększania elastyczności miasta i zdolności do reagowania na sytuacje kryzysowe.

Rysunek 16 Kluczowe uwarunkowania wyznaczające priorytety rozwoju strategicznego Wodzisławia Śląskiego

Źródło: opracowanie własne

Powyższe priorytety nie mają charakteru rozłącznego. Działania podejmowane w ich ramach mogą, a nawet powinny wzajemnie się wspomagać. Należy też zaznaczyć, że wprowadzona numeracja nie ma charakteru hierarchicznego, a jedynie porządkujący. Każdy z priorytetów ma taką samą wartość dla rozwoju miasta.

Cele strategiczne i kierunki działań

Dla poszczególnych dziedzin priorytetowych sformułowane zostały cele strategiczne, do których przyporządkowano cele operacyjne, a następnie kierunki działań. Cele – strategiczne i operacyjne – odzwierciedlają najważniejsze stany i procesy, które powinny zostać osiągnięte w ramach dziedziny priorytetowej. Z kolei kierunki wskazują główne rodzaje aktywności oraz tworzą podstawę dla ustalania projektów strategicznych wdrażających strategię.

Tabela 11 Priorytety i cele strategiczne Wodzisławia Śląskiego do roku 2030

Priorytety	**Cele strategiczne**
P1. *Miasto wiedzy i kompetencji*	**CS1.** Innowacje społeczne i gospodarcze wykorzystujące i wzmacniające potencjał rozwojowy miasta.
P2. *Miasto unikatowej jakości życia*	**CS2.** Kameralne i bezpieczne miasto przyjazne dla mieszkańców.
P3. *Miasto współzarządzane*	**CS3.** Społeczność lokalna gospodarzem miasta.
P4. *Miasto odporne*	**CS4.** Zdolność miasta i społeczności lokalnej do zapobiegania i radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 12 Uzasadnienie dla celów strategicznych

Cel strategiczny	**Uzasadnienie**
CS1. *Innowacje społeczne i gospodarcze wykorzystujące i wzmacniające potencjał rozwojowy miasta.*	Wodzisław Śląski jest miastem w subregionie zachodnim o węzłowym usytuowaniu między ważnymi ośrodkami i aglomeracjami województwa śląskiego i kraju morawsko-śląskiego. Ośrodki węzłowe posiadają predyspozycje do pełnienia roli biegunów rozwoju. Wodzisław Śląski, ze względu na średnią skalę i potencjał, należy widzieć jako komplementarny biegun rozwoju pogranicza. Dla budowania takiej pozycji w otoczeniu konieczne jest wyzwolenie potencjału innowacyjnego miasta i społeczności lokalnej oraz otwartość na wiedzę i inicjatywy napływające do miasta z jego bezpośredniego otoczenia. Innowacyjność Wodzisławia Śląskiego musi być postrzegana jako wartość oparta na łączeniu pomysłów i rozwiązań generowanych przez różne sektory. Innowacje społeczne i biznesowe są z sobą ściśle powiązane i przenikają się wzajemnie. Zdolność do generowania innowacji determinowana jest przez jakość kapitału ludzkiego, potencjał instytucjonalny, skłonność do kooperacji różnych podmiotów.
CS2. *Kameralne i bezpieczne miasto przyjazne dla mieszkańców.*	Wodzisław Śląski oferuje swoim użytkownikom szeroki zbiór usług i udogodnień. W perspektywie strategicznej miasto powinno stawać się ośrodkiem dostarczającym pakietu korzyści pozwalających mieszkańcom na codzienne, satysfakcjonujące funkcjonowanie. Skala miasta powoduje, że miasto jest bezpieczne i przyjazne, a oferowane w

	nim udogodnienia są „na wyciągnięcie ręki”. Wyspecjalizowane funkcje wyższego rzędu, których rozwój w mieście byłby nieracjonalny, są dostępne w pobliskich aglomeracjach; jest to jednak warunkowane nie tylko przez położenie na szlakach komunikacyjnych, ale także przez poziom rozwoju transportu zbiorowego. Niewątpliwym atutem miasta jest krajobraz miejski: zabytkowa architektura, estetyczne przestrzenie, tereny rekreacyjne, które wspierają wewnętrzny i zewnętrzny wizerunek Wodzisławia Śląskiego.
CS3. *Mieszkańcy gospodarzami miasta.*	Siła miasta opiera się na mieszkańcach – ich energii i pomysłowości. Współczesne społeczności lokalne coraz większą uwagę zwracają na realne upodmiotowienie. Miasta już nie tylko mają być *dla mieszkańców*, ale przede wszystkim mają być *miastami mieszkańców*. W społeczności Wodzisławia Śląskiego funkcjonuje znaczące grono liderów lokalnych. Czynnikiem napędzającym strategiczny rozwój miasta w coraz większym stopniu stawać się musi aktywność mieszkańców warunkująca powodzenie procesu rewitalizacji i transformacji oraz dostosowywanie miasta do zmieniających się potrzeb społeczności lokalnej.
CS4. *Zdolność miasta i społeczności lokalnej do zapobiegania i radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi.*	Rozwój strategiczny miasta wymaga wzmacniania odporności na trudno przewidywalne zjawiska i czynniki ryzyka. W krajowych i regionalnych politykach miejskich wskazuje się na rosnącą podatność miast na szereg procesów i czynników destabilizacyjnych o zróżnicowanych źródłach. Wśród nich szczególnie ważące są ruchy ludnościowe, presje konkurencyjne ze strony ośrodków metropolitalnych, ekstremalne zjawiska klimatyczne i epidemiczne, zaskakujące zmiany polityczne i prawne.

Cele strategiczne	**Cele operacyjne**
CS1. Innowacje społeczne i gospodarcze kreujące nowe wartości ekonomiczne i społeczne.	C1.1. Wysokie, dostosowywane do przemian społecznych i gospodarczych kwalifikacje i kompetencje cywilizacyjne mieszkańców.
	C1.2. Współpraca sektora biznesu z podmiotami naukowymi, NGO, samorządem i uczestnictwo podmiotów z miasta w ponadlokalnych sieciach kooperacji jako fundament innowacyjności i kreatywności miasta.
CS2. Kameralne i bezpieczne miasto przyjazne dla mieszkańców.	C2.1. Przyjazne przestrzenie publiczne, przestrzenie zamieszkania i dogodne warunki dla zaspokajania potrzeb mieszkaniowych.
	C2.2. Wyróżniające miasto przestrzenie i obiekty sportu, rekreacji, kultury i czasu wolnego.
	C2.3. Miasto gwarantujące dostępność wysokiej jakości usług publicznych.
CS3. Społeczność lokalna gospodarzem miasta.	C3.1. Efektywny system wspierania aktywności podejmowanych przez mieszkańców na rzecz miasta i społeczności lokalnej.
	C3.2. Partycypacja mieszkańców w procesach decyzyjnych w mieście.
CS4. Zdolność miasta i społeczności lokalnej do odpowiadania na wyzwania przyszłości.	C4.1. Rozwój społeczno-ekonomiczny miasta oparty na zasadach rozwoju zrównoważonego.
	C4.2. Odporność przestrzeni miasta na kryzysowe zjawiska klimatyczne i epidemiczne.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 13 Kierunki działań

Cele operacyjne	**Kierunki działań**
C1.1. Wysokie, dostosowywane do przemian społecznych i gospodarczych kwalifikacje i kompetencje cywilizacyjne mieszkańców.	K1.1.1. Stałe dostosowywanie oferty edukacyjnej miasta do wymagań rynku pracy oraz wyzwań cywilizacyjnych, w tym kompetencji cyfrowych. K1.1.2. Kształtowanie we współpracy międzysektorowej rozwoju lokalnego rynku pracy atrakcyjnego dla osób o wysokich kompetencjach. K1.1.3. Działania wspierające transformację na lokalnym rynku pracy, łagodzące problemy wynikające z procesów restrukturyzacji branżowej. K1.1.4. Rozwiązania cyfrowe wspierające funkcjonowanie podmiotów lokalnych w mieście, w tym administracji i jednostek publicznych
C1.2. Współpraca międzysektorowa i uczestnictwo podmiotów z miasta w ponadlokalnych sieciach kooperacji jako fundament innowacyjności i kreatywności miasta.	K.1.2.1. Wspieranie funkcjonowania lokalnego samorządu gospodarczego. K.1.2.2. Tworzenie z udziałem lokalnych firm sieci kooperacji wspierających specjalizację, wzrost efektywności działania oraz pozycję konkurencyjną w otoczeniu. K.1.2.3. Działania integrujące gminy obszaru funkcjonalnego w aspekcie planowania rozwoju, promocji, podejmowania i realizacji wspólnych projektów, w tym realizowanych przy wykorzystaniu środków unijnych. K.1.2.4. Podejmowanie działań organizacyjnych, promocyjnych i infrastrukturalnych nakierowanych na wzmacnianie pozycji Wodzisławia Śląskiego jako ośrodka współpracy transgranicznej.
C2.1. Przyjazne przestrzenie publiczne, przestrzenie zamieszkania i dogodne warunki dla zaspokajania potrzeb mieszkaniowych.	K.2.1.1. Wspieranie rozwoju rożnych form budownictwa mieszkaniowego oraz tworzenia nowych stref zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie. K.2.1.2. Ograniczanie niskiej emisji i uciążliwości ruchu samochodowego w szczególności w strefach zamieszkania. K.2.1.3. Podnoszenie estetyki przestrzeni publicznych K.2.1.4. Rekultywacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych m.in. na cele środowiskowe, gospodarcze, kulturalne, rekreacyjne.
C2.2. Wyróżniające miasto przestrzenie i obiekty sportu, rekreacji i czasu wolnego.	K.2.2.1. Modernizacja i uzupełnianie infrastruktury spędzania czasu wolnego, w tym obiektów rekreacyjnych, sportowych i kulturalnych. K.2.2.2. Kulturalne i społeczne ożywianie przestrzeni publicznych miasta. K.2.2.3. Promocja miejskiej oferty atrakcji i wydarzeń.
C2.3. Miasto gwarantujące dostępność wysokiej jakości usług publicznych.	K.2.3.1. Rozwój usług wspierających funkcjonowanie rodziny oraz godzenie obowiązków rodzinnych z zawodowymi. K.2.3.2. Rozwój wyspecjalizowanych usług adresowanych do osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. K.2.3.3. Poprawa infrastruktury społeczeństwa informacyjnego i kompetencji cyfrowych mieszkańców. K.2.3.4. Poprawa spójności i sprawności systemu komunikacyjnego (infrastruktury i transportu zbiorowego) w układzie miasta i w powiązaniach z pobliskimi aglomeracjami. K.2.3.5. Podnoszenie oferty i dostępności wysokiej jakości usług, w

	tym edukacyjnych, kulturalnych, zdrowotnych, rekreacyjnych i sportowych.
C3.1. Efektywny system wspierania aktywności podejmowanych przez mieszkańców na rzecz miasta i społeczności lokalnej.	K.3.1.1. Wspieranie udziału sektora pozarządowego w realizacji usług publicznych. K.3.1.2. Polityka informacyjna miasta promująca i wspierająca liderów lokalnych – wodzisławian odnoszących sukcesy w działalności społecznej, kulturalnej, religijnej, politycznej, naukowej, oświatowej, sportowej itp. K.3.1.3. Przekazywanie zadań i środków dla społeczności lokalnych oraz organizacji pozarządowych.
C3.2. Partycypacja mieszkańców w procesach decyzyjnych w mieście.	K.3.2.1. Wspieranie rozwoju instytucji ekonomii społecznej oraz działań na rzecz inkluzji społecznej. K.3.2.2. Prowadzenie stałej debaty i konsultacji o rozwoju miasta.
C4.1. Rozwój społeczno-ekonomiczny miasta oparty na zasadach rozwoju zrównoważonego.	K.4.1.1. Działania na rzecz zachowania proporcji między powierzchnią terenów przyrodniczo-rekreacyjnych a powierzchnią terenów zabudowanych. K.4.1.2. Wspieranie gospodarki cyrkularnej w przedsiębiorstwach i mieszkalnictwie. K.4.1.3. Wdrażanie i promowanie wykorzystania odpadów jako surowców K.4.1.4. Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców. K.4.1.5. Energetyczna transformacja miasta – źródła energii, efektywność energetyczna, wieloaspektowa dostępność nowych rozwiązań energetycznych. K.4.1.6. Poprawa powiązań transportowych i rozwój infrastruktury transportu zrównoważonego, w tym drogowego i bezpiecznych ścieżek rowerowych i pieszych w ramach miasta oraz w połączeniu z obszarem funkcjonalnym. K.4.1.7. Poprawa efektywności i dostępności komunikacji publicznej.
C4.2. Odporność przestrzeni miasta na kryzysowe zjawiska klimatyczne i epidemiczne.	K.4.2.1. Działania dostosowujące przestrzeń miasta do ekstremalnych zjawisk pogodowych. K.4.2.2. Działania umożliwiające funkcjonowanie przestrzeni publicznych w warunkach epidemicznych. K.4.2.3. Działania na rzecz rozwiązań poprawiających jakość powietrza, w tym wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej. K.4.2.4. Poprawa dostępu do infrastruktury komunalnej poprzez jej budowę i modernizację. K.4.2.5. Rozwój proekologicznej infrastruktury wytwarzania, magazynowania i przesyłu energii elektrycznej i ciepła, w tym rozwój OZE. K.4.2.6. Działania w zakresie przeciwpowodziowym na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, w tym właściwe planowanie i zagospodarowanie obszaru między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska oraz w pasie technicznym.

Źródło: opracowanie własne

Poza wyżej wskazanymi kierunkami miasto zamierza realizować działania służące osiąganiu celów rozwoju miasta, a wpisujące się w kierunki wskazane w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego Śląskie 2030. W kierunki adresowane dla wyznaczonych tam Obszarów Strategicznej Interwencji, w których ujęto miasto Wodzisław Śląski.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta

Strategia określa cele, kierunki działań oraz tworzy ramy do realizacji różnego typu projektów zadań i inwestycji nierozerwalnie związanych z wykorzystaniem i kształtowaniem przestrzeni miasta. W oparciu o zarysowaną wizję rozwoju i wynikające z niej cele strategiczne, a także biorąc pod uwagę rozstrzygnięcia określone w lokalnych dokumentach z zakresu planowania przestrzennego, w tym w szczególności z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta, zarysować możemy ramowy układ funkcjonalno-przestrzenny. Należy jednak podkreślić, iż ostateczne rozstrzygnięcia w zakresie funkcji oraz przeznaczenia terenu określone są w dokumentach do tego przeznaczonych, tj. właśnie w studium oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Poniższy ramowy układ funkcjonalno-przestrzenny miasta obejmuje tereny, w których określono dominujące funkcje, tj.:

- tereny związane z jakością zamieszkania, w tym obejmujące obszary zabudowy mieszkaniowej oraz tereny sportu, rekreacji i przestrzeni publicznych,
- tereny rozwoju gospodarczego,
- obszary produkcji rolnej,
- obszary o walorach i zasobach środowiskowych,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- kluczowe linie sieci transportowej, w tym drogowej i kolejowej.

Rysunek 17 Ramowy układ funkcjonalno-przestrzenny

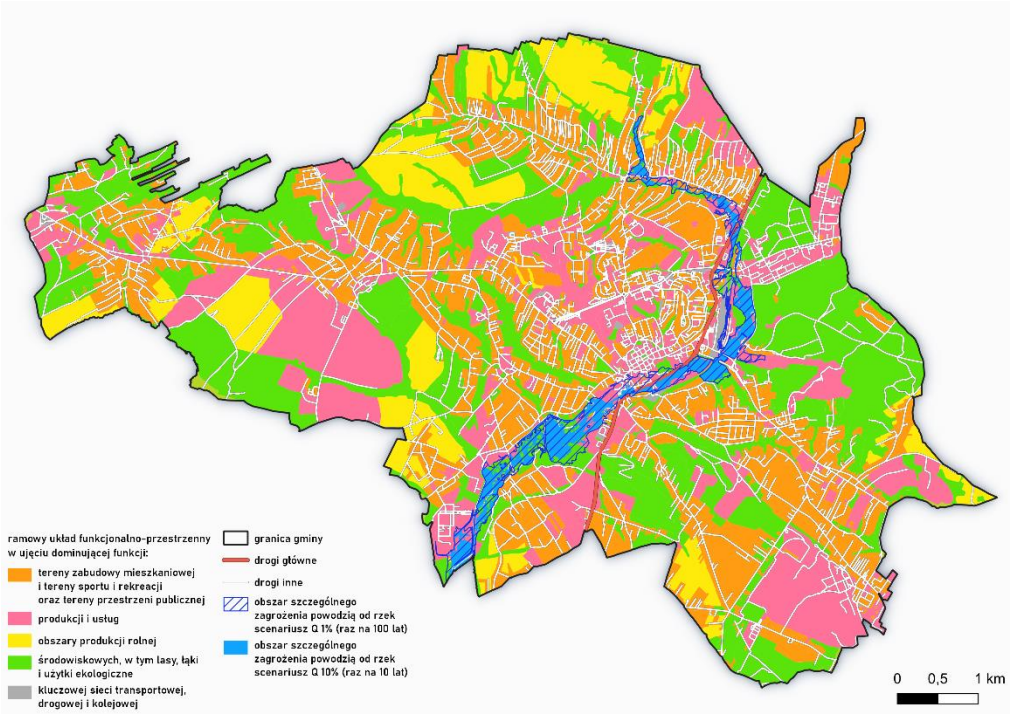

Źródło: opracowanie własne

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Wodzisławiu Śląskim

Biorąc pod uwagę zakres niniejszej strategii oraz wyznaczone cele rozwojowe, a także istniejące zapisy dokumentów planistycznych z zakresu funkcjonowania i kształtowania struktury przestrzennej i infrastrukturalnej do kluczowych rekomendacji dotyczących procesu kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w mieście zaliczyć należy:

- realizację zasady zrównoważonego rozwoju umożliwiającej harmonijne kształtowanie struktury zabudowy mieszkaniowej, gospodarczej oraz wysokiej jakości środowiska naturalnego,
- stosowanie technologii minimalizujących wpływ na środowisko infrastruktury technicznej oraz zabudowy,
- ograniczenie skali niskiej emisji zarówno ze źródeł komunalno-bytowych, jak również ze źródeł liniowych,
- odciążenie i uspokojenie ruchu samochodowego w centrum,
- segregacja ruchu pieszych, ruchu rowerowego i samochodowego,
- prowadzenie działań rewitalizacyjnych i rekultywacji na terenach poprzemysłowych i terenach zdegradowanych,
- promowanie stosowania technologii niskoemisyjnych w budownictwie mieszkaniowym zarówno indywidualnym, jak i zbiorowym,
- promowanie rozwiązań technologicznych gospodarki obiegu zamkniętego,
- racjonalizacja rozwoju infrastruktury drogowej ograniczającej negatywny wpływ transportu na środowisko i jakość życia mieszkańców,
- ograniczenie rozwoju zabudowy mieszkaniowej i produkcyjnej na terenach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi,
- stosowanie rozwiązań w zakresie racjonalizacji wykorzystania zasobów wodnych,
- rewitalizacja obiektów poprzemysłowych na cele społeczne, gospodarcze i środowiskowe.

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030" wskazuje 2 podstawowe typy obszarów strategicznej interwencji, tj. obszary w ujęciu funkcjonalnym i tematycznym.

Zgodnie z zapisami strategii regionalnej Wodzisław Śląski jest ośrodkiem miejskim wchodzącym w skład subregionu zachodniego. Wodzisław Śląski wraz z miastami: Rybnik, Żory, Jastrzębie-Zdrój oraz gminami: Pszów, Radlin i Rydułtowy tworzy centralny ośrodek – to jest aglomerację rybnicką.

Zgodnie ze strategią województwa do kluczowych wyzwań subregionu zachodniego zaliczyć należy:

- potrzebę dywersyfikacji struktury gospodarczej obszaru,
- realizacją procesów rekultywacji i rewitalizacji obszarów zdegradowanych, w tym w szczególności terenów i obiektów poprzemysłowych,
- intensyfikację działań związanych z poprawą jakości środowiska, w szczególności jakości powietrza i wód powierzchniowych,

- podniesienie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców,
- poprawę bezpieczeństwa powodziowego oraz przeciwdziałanie skutkom suszy,
- rozwijanie produktu turystycznego oraz infrastruktury turystycznej w oparciu o potencjał turystyczny i kulturowy,
- poprawę jakości dróg w szczególności na obszarach wiejskich i w małych miastach,
- wzmocnienie działań na rzecz sprawiedliwej transformacji,
- podniesienie aktywności społecznej mieszkańców oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

W zakresie obszarów strategicznej interwencji w ujęciu tematycznym Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego wskazuje się 2 typy obszarów, tj. obszary o charakterze konkurencyjnym oraz o charakterze problemowym.

Miasto Wodzisław Śląski zakwalifikowano w zakresie obszarów o charakterze konkurencyjnym do grupy gmin o niskim poziomie walorów przyrodniczych. Jednocześnie w zakresie wskazanych w dokumencie regionalnym obszarów wzrostu Wodzisław Śląski jest jedną z gmin będących tak zwanym uzupełniającym ośrodkiem wzrostu, to jest obszarów, które powinny stanowić o sile regionu oraz możliwościach rozwojowych przyszłości. W strategii rozwoju województwa wskazuje się, iż obszary tego typu stoją przed wyzwaniem związanym m.in. z podnoszeniem poziomu innowacyjności w sektorze przedsiębiorstw, tworzeniem nowych miejsc pracy, zwiększaniem poziomu inwestycji oraz podejmowaniem działań związanych z procesami depopulacyjnymi.

Rysunek 18 OSI konkurencyjne w strategii regionalnej.

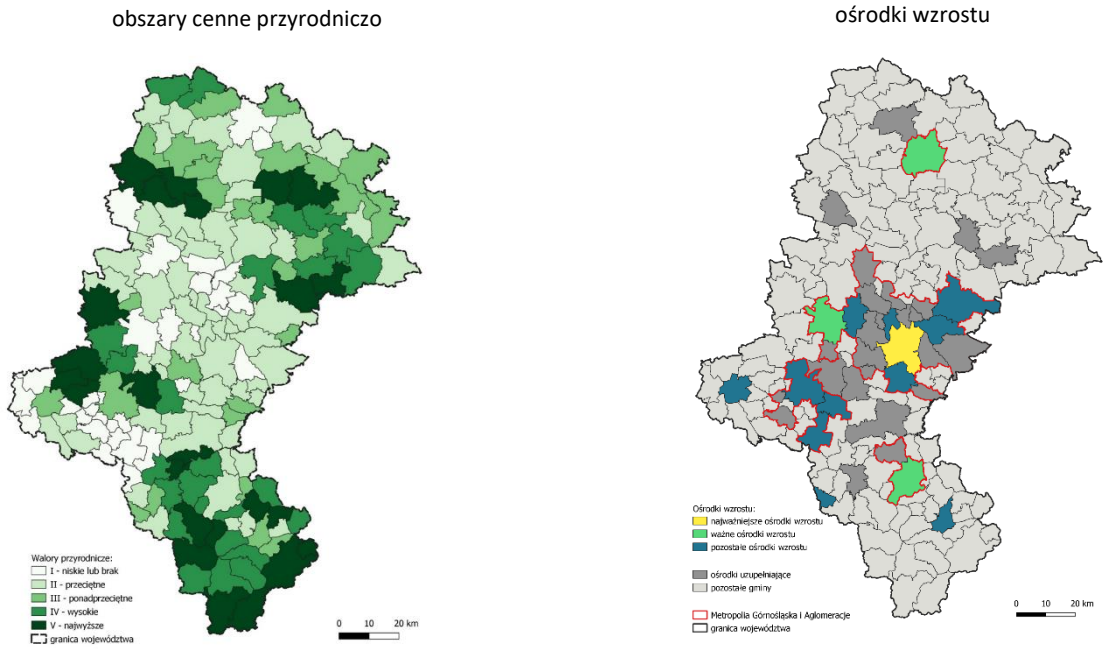

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego - Śląskie 2030

Rysunek 19 OSI problemowe w strategii regionalnej

gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza

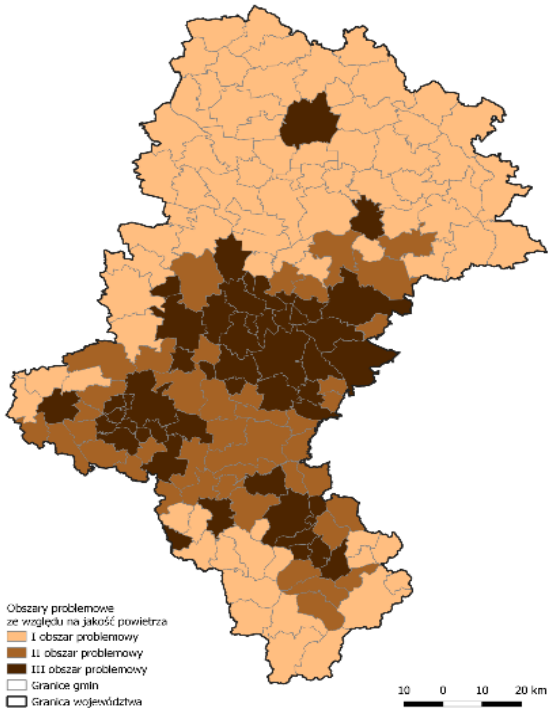

gminy w transformacji górniczej.

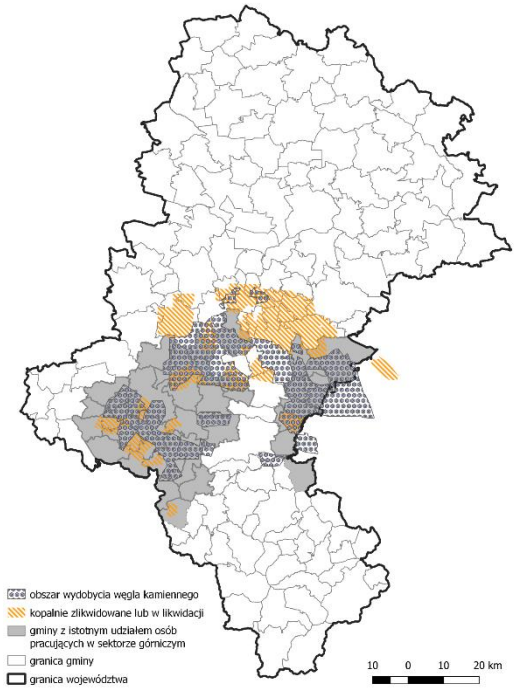

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego - Śląskie 2030

W zakresie obszarów o charakterze problemowym Wodzisław Śląski w dokumencie regionalnym zakwalifikowany został do grupy gmin z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza.

Strategia rozwoju województwa wskazuje, iż kluczową przyczyną niskiej jakości powietrza w regionie jest emisja z indywidualnych źródeł ogrzewania budynków mieszkalnych, a także emisja przemysłowa i liniowa. W dokumencie tym wskazuje się na potrzebę wsparcia rozbudowy sieci ciepłowniczej oraz włączanie w nią możliwie jak największej liczby budynków mieszkalnych. Jednocześnie wskazuje się, iż niska jakość powietrza jest istotną przyczyną pogarszającego się stanu zdrowia mieszkańców.

Równie kluczowym uwarunkowaniem rozwoju Wodzisławia Śląskiego jest jego ujęcie w OSI – gminy w transformacji górniczej. Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego wyzwaniem dla tych obszarów jest znaczny udział terenów przemysłowych i poprzemysłowych oraz terenów, na których wystąpiły lub wystąpią skutki eksploatacji górniczej. Istotnym problemem jest zagospodarowanie terenów po zakończonej eksploatacji górniczej, a także przekwalifikowanie pracowników odchodzących z sektora górniczego. W planowaniu rozwoju gospodarczego należy uwzględnić również konieczność zapewnienia możliwości funkcjonowania dla firm z branży okołogórniczej lub ich przebranżowienia w tym przekwalifikowania kadr. Istotną kwestią będzie również wsparcie dla rozwoju nowych oraz istniejących firm, które będą tworzyć nową bazę ekonomiczną gmin w transformacji górniczej. Strategia „Śląskie 2030" wskazuje ponadto, że oprócz tworzenia alternatywnych miejsc pracy należy również ukierunkować wsparcie na poprawę jakości środowiska, rozwój usług publicznych, poprawę jakości przestrzeni publicznych, zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz rozwój oferty czasu wolnego.

W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego – „Śląskie 2030” wskazano grupę kierunków działań, które są istotne z punktu widzenia realizacji i wsparcia działań prowadzonych w odniesieniu do poszczególnych obszarów strategicznej interwencji. Zaproponowane cele oraz kierunki działań rozwoju Wodzisławia Śląskiego w pełni wpisują się i są zgodne z określonymi kierunkami działań w strategii regionalnej.

Obszar Wodzisławia Śląskiego stanowi, zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego – „Śląskie 2030”, obszar z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza, miasto będące uzupełniającym ośrodkiem wzrostu, obszarem o niskich walorach przyrodniczych oraz obszarem w transformacji górniczej. Zakłada się, że na obszarze miasta powinny być realizowane kierunki działań określone w strategii regionalnej przy aktywnym wykorzystaniu narzędzi określonych w tym dokumencie.

Tabela 14 Kluczowe zgodność OSI regionalnych z celami rozwoju Wodzisławia Śląskiego.

Cela rozwoju miasta	OSI – obszary cenne przyrodniczo	OSI – ośrodki wzrostu	OSI – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza	OSI – gminy w transformacji górniczej
Innowacje społeczne i gospodarcze wykorzystujące i wzmacniające potencjał rozwojowy miasta		X	X	X
Kameralne i bezpieczne miasto przyjazne dla mieszkańców	X		X	
Mieszkańcy gospodarzami miasta		X		
Zdolność miasta i społeczności lokalnej do zapobiegania zjawiskom kryzysowym	X		X	X

Źródło opracowanie własne

Lokalne Obszary Strategicznej Interwencji wraz z zakresem planowanych działań

Biorąc pod uwagę sposób i rozstrzygnięcia określone w dokumentach krajowych i dokumentach regionalnych w zakresie obszarów strategicznych interwencji w przestrzeni miasta wyznaczyć możemy 2 typy lokalnych obszarów strategicznej interwencji:

- obszary wymagające podjęcia działań rewitalizacyjnych[4], to jest obszary (obejmujące obszary zdegradowane i rewitalizacji) o istotnym nagromadzeniu problemów społecznych i jednoczesnym występowaniu problemów o charakterze gospodarczym i/lub przestrzennym

4 Granice obszaru rewitalizacji określone zostaną w odpowiednim dokumencie opracowanym zgodnie z ustawą o rewitalizacji

i/lub środowiskowym. Należy podkreślić, że ostateczny wymiar przestrzenny granic poszczególnych obszarów rewitalizacji zostanie określony w odpowiednim dokumencie w zakresie prowadzenia działań rewitalizacyjnych to jest w gminnym planie rewitalizacji,

- obszary aktywizacji gospodarczej.

Rysunek 20 Lokalne Obszary Strategicznej Interwencji

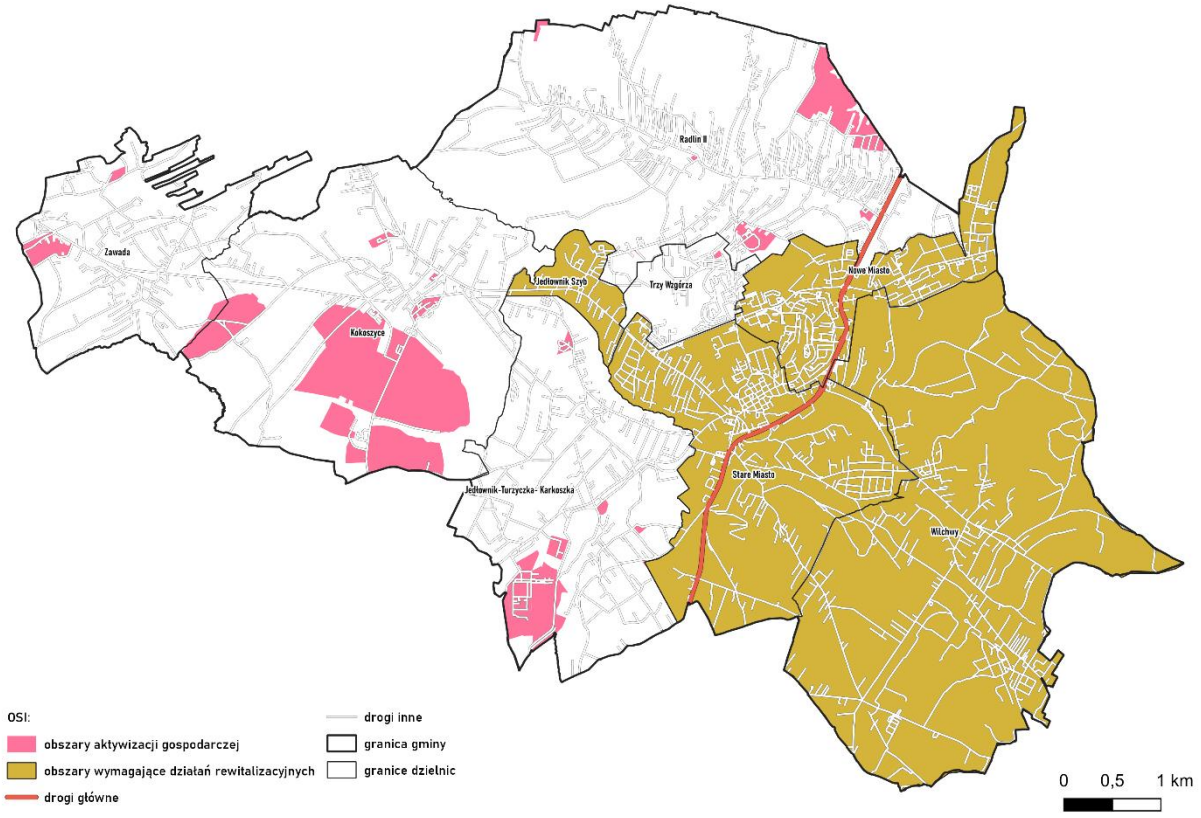

Źródło: opracowanie własne

Tabela 15 Kluczowe typy kierunków działań odnoszące się do wyżej wskazanych obszarów strategicznej interwencji ograniczonych przestrzennie

Obszar	Kluczowe kierunki działania
obszary zdegradowane	• Działania wspierające transformację na lokalnym rynku pracy, łagodzące problemy wynikające z procesów restrukturyzacji branżowej. • Podwyższanie atrakcyjności terenów inwestycyjnych miasta oraz kreowanie nowych terenów. • Wspieranie rozwoju rożnych form budownictwa mieszkaniowego oraz tworzenia nowych stref zabudowy mieszkaniowej o wysokim standardzie. • Ograniczanie uciążliwości środowiskowych w strefach

	zamieszkania, szczególnie hałasu i niskiej emisji. • Podnoszenie estetyki przestrzeni publicznych. • Rekultywacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz zagospodarowanie terenów i obiektów poprzemysłowych m.in. na cele środowiskowe, gospodarcze, kulturalne, rekreacyjne. • Kulturalne i społeczne ożywianie przestrzeni publicznych miasta. • Rozwój usług wspierających funkcjonowanie rodziny oraz godzenie obowiązków rodzinnych z zawodowymi. • Rozwój wyspecjalizowanych usług adresowanych do osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. • Wspieranie udziału sektora pozarządowego w realizacji usług publicznych. • Wspieranie rozwoju instytucji ekonomii społecznej oraz działań na rzecz inkluzji społecznej.
obszary aktywności gospodarczej	• Podwyższanie atrakcyjności terenów inwestycyjnych miasta oraz kreowanie nowych terenów. • Rekultywacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz zagospodarowanie terenów i obiektów poprzemysłowych m.in. na cele środowiskowe, gospodarcze, kulturalne, rekreacyjne. • Wspieranie gospodarki cyrkularnej w przedsiębiorstwach i mieszkalnictwie.

Źródło: opracowanie własne

Wskazane powyżej kierunki działań w odniesieniu do wyznaczonych lokalnych obszarów strategicznej interwencji nie ograniczają możliwości podejmowania działań o innym charakterze wynikających z dokumentu strategii rozwoju miasta oraz kierunków działań wskazanych dla OSI i wynikających ze strategii regionalnej. Jednocześnie działania wpisujące się w przytoczone powyżej kierunki mogą być podejmowane również poza zarysowanymi lokalnymi obszarami interwencji.

System realizacji strategii, w tym ramy finansowe i wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia rozwoju miasta jest kluczowym dokumentem wyznaczającym kierunki rozwoju w perspektywie roku 2030. Należy jednak podkreślić, iż wskazane tutaj cele oraz sposoby ich osiągnięcia, tj. kierunki interwencji, obejmują zarówno zakres zadań wynikających z ustawy o samorządzie gminnym i mogą być realizowane przez władze miasta, jak również inne działania, których realizatorem nie będzie samorząd miasta, lecz inne podmioty – partnerzy realizacji strategii.

Z tego też względu rola samorządu Wodzisławia Śląskiego związana będzie z realizacją poszczególnych projektów oraz będzie polegała również na działaniach wspierających inne podmioty oraz partnerów zarówno publicznych, jak i prywatnych w realizacji ich przedsięwzięć i zadań.

Celem koordynacji wdrażania strategii w strukturze Urzędu Miasta Wodzisławia Śląskiego powołany powinien być stały Komitet Sterujący składający się z: przedstawicieli Urzędu Miasta, partnerów społeczno-gospodarczych, Radnych Rady Miejskiej i przedstawicieli Rad Dzielnic wyznaczonych przez Radę Miejską . Zasady działania Komitetu Sterującego zostaną określone w odpowiednim zarządzeniu Prezydenta Miasta.

Do kluczowych zadań Komitetu należeć powinno:

- budowanie projektów realizacyjnych strategii rozwoju miasta,
- prowadzenie stałej debaty o nowych projektach oraz poszukiwaniu nowych rozwiązań w zakresie narzędzi realizacji strategii rozwoju miasta,
- koordynacja monitoringu realizacji strategii oraz wpływu podmiotów uczestniczących w realizacji polityki rozwoju,
- opiniowanie kluczowych projektów w zakresie ich zgodności ze strategią,
- opiniowanie zamiarów i działań planowanych i podejmowanych w zakresie aktualizacji strategii.

Biorąc pod uwagę zakres oraz kluczowe wyzwania i zdefiniowanie cele rozwojowe miasta Wodzisław Śląski należy wskazać grupę dokumentów o charakterze planistycznym operacjonalizujących strategię w obszarze kluczowych zagadnień. Dlatego w ramach realizacji strategii zostaną opracowane i uchwalone przede wszystkim:

- gminny program rewitalizacji,
- strategia rozwoju oświaty,
- strategia rozwoju sportu,
- strategia promocji miasta,
- program rozwoju budownictwa mieszkalnego,
- program rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Do dokumentów o charakterze wykonawczym zaliczyć należy również inne plany i programy przygotowywane w oparciu o istniejące przepisy prawne, w tym w szczególności w zakresie ochrony środowiska. Dokumentem wykonawczym strategii będą również budżet miasta oraz wieloletnia prognoza finansowa, w których wskazane będą projekty ją realizujące.

Realizacja strategii odbywać się będzie przy wykorzystaniu różnego typu instrumentów finansowych oraz zróżnicowanych źródeł finansowania. Do kluczowych źródeł finansowania zaliczyć należy:

- środki budżetu miasta,
- środki pochodzące z sektora finansów publicznych, w szczególności pozyskane w formie dotacji oraz subwencji, w tym środki budżetu państwa, środki budżetu województwa,
- środki pochodzące z programów pomocowych współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, w tym w szczególności krajowych programów operacyjnych oraz programu Fundusze dla Śląskiego w okresie 2021-2027,
- środki pochodzące od innych podmiotów realizujących działania i projekty wpisujące się w strategię.

Należy podkreślić, że ramy finansowe i poziom wydatków samorządu miasta zależne będą od wielu zmiennych, w tym poziomu dochodów miasta oraz zakresu zadań ciążących na samorządzie. Przyjmując stały wzrost poziomu wydatków na poziomie średniej z ostatnich 10 lat można założyć, że ramy finansowe zaangażowania samorządu w realizację strategii w perspektywie 2030 roku wzrosną do kwoty ponad 418 mln zł.

Rysunek 21 Szacowany, indykatywny poziom wydatków w mln zł budżetu Wodzisławia Śląskiego do roku 2030

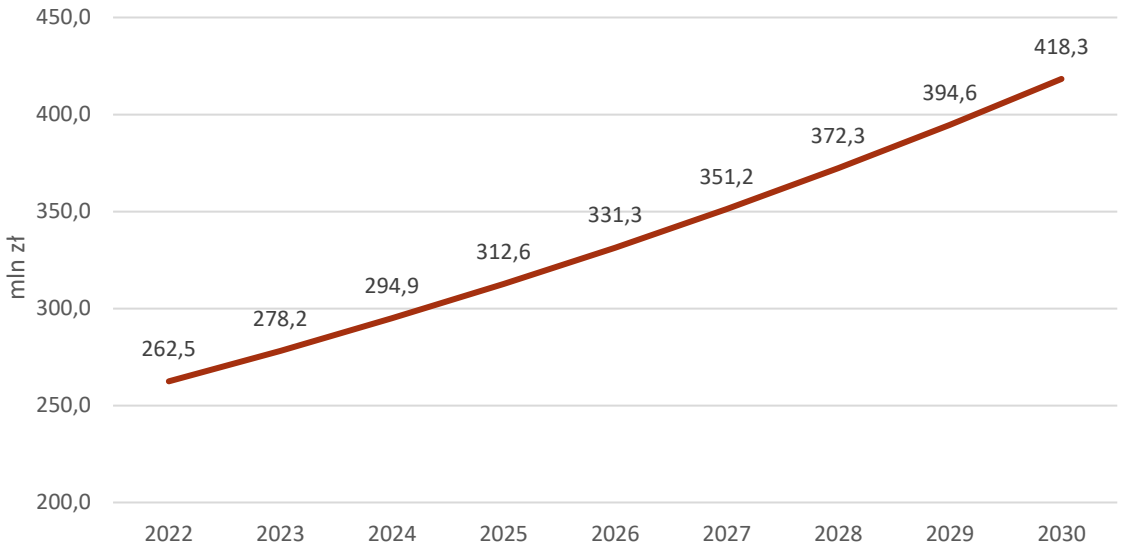

Źródło: opracowanie własne

Należy podkreślić, iż potencjalnym źródłem realizacji projektów służących osiąganiu celów strategicznych są także środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej w ramach wdrażania procesu sprawiedliwej transformacji, w tym z wykorzystaniem Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Miasto Wodzisław Śląski zgodnie z projektem dokumentu pod nazwą terytorialny *Plan Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego* jest gminą leżącą w subregionie zachodnim objętym wsparciem z użyciem instrumentów związanych z procesem transformacji społeczno-gospodarczej.

Do kluczowych mechanizmów realizacyjnych opartych na finansowaniu i montażu środków z różnych źródeł zaliczyć należy ponadto wskazane w dokumentach krajowych nowe instrumenty krajowej polityki regionalnej, w tym między innymi porozumienia terytorialne zawierane pomiędzy samorządem miasta a stroną rządową i/lub samorządem województwa i/lub innymi jednostkami samorządu terytorialnego.

Istotnym mechanizmem realizacji działań prorozwojowych może być przygotowanie i realizacja projektów w formule partnerstwa publiczno-prywatnego PPP, jako istotnego modelu finansowania różnego typu przedsięwzięć o charakterze strategicznym w oparciu o montaż środków publicznych pochodzących z budżetu miasta oraz środków inwestorów prywatnych.

Monitoring i ewaluacja

Dla zapewnienia sprawności i efektywności procesu zarządzania i realizacji strategii istotnym elementem jest określenie mechanizmu oraz systemu monitorowania i ewaluacji strategii rozwoju miasta.

W związku z wdrożeniem instrumentu o charakterze sprawozdawczym, jakim jest określony w ustawie o samorządzie gminnym Raport o stanie gminy, zarysowany system monitorowania wpisywać się będzie w proces tworzenia corocznego raportu.

Zakłada się, że w roku 2025 przeprowadzona zostanie ewaluacja mid-term, w wyniku której Prezydent Miasta podejmie decyzję o ewentualnej aktualizacji strategii.

Szczegółowy tryb i mechanizm przygotowania sprawozdań działania poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Miasta i jednostek podległych zostanie określony w zarządzeniu Prezydenta Miasta.

W corocznym raporcie monitoringowym z realizacji strategii powinny być określone wskaźniki generalne, tj. wskaźniki o charakterze rezultatów i oddziaływania w podziale na poszczególne cele strategiczne. Poza poniższymi wskaźnikami raport monitoringowy będzie mógł zawierać inne specyficzne informacje ilościowe obrazujące zachodzące zmiany w zakresie poszczególnych celów, a pozwalające ocenić osiągane rezultaty.

Tabela 16 Rezultaty i wskaźniki monitorowania

Cel strategiczny	Oczekiwane rezultaty działań	Kluczowe wskaźniki	Źródło danych	Wartość bazowa	Pożądany kierunek zmiany wskaźnika w perspektywie 2030 r.
CS1. Biegun rozwoju pogranicza opierający się na innowacjach społecznych i gospodarczych	• Wzrost pozycji konkurencyjnej miasta w regionie • Rozwój i dywersyfikacja bazy ekonomicznej miasta • Podniesienie poziomu przedsiębiorczości w mieście	• podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	GUS	854	↑
		• podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym		144	↑
		• instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej		748,6	↑
		• osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym		10,15	↑
CS2. Kameralne i bezpieczne miasto przyjazne dla mieszkańców	• Poprawa warunków mieszkaniowych w mieście • Przyciąganie nowych	• mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	GUS	1,9	↑
		• nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności		1,7	↑

	mieszkańców • Zahamowanie niekorzystnych tendencji demograficznych • Poprawa dostępności do wysokiej jakości przestrzeni publicznych	• mieszkania na 1000 mieszkańców		356,6	↑
		• ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym		139,2	↔
CS3. Mieszkańcy gospodarzami miasta	• Podniesienie aktywności obywatelskiej i społecznej • rozwój współpracy międzysektorowej • rosnący udział sektora pozarządowego w realizacji zadań publicznych	• fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	GUS	26	↑
CS4. Zdolność miasta i społeczności lokalnej do zapobiegania zjawiskom kryzysowym	• poprawa jakości środowiska naturalnego w mieście , w tym w szczególności poprawa jakości powietrza • wzrost aktywności środowisk gospodarczych w dziania na rzecz rozwoju lokalnego • poprawa odporności miasta na zmiany klimatyczne	• korzystający z instalacji w % ogółu ludności – wodociąg	GUS	97,4%	↔
		• korzystający z instalacji w % ogółu ludności – kanalizacja (w ramach aglomeracji)		81,7%	↑
		• korzystający z instalacji w % ogółu ludności – gaz		69,5%	↑

Źródło: opracowanie własne

Spójność z krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi

Zgodność celów rozwoju Wodzisławia Śląskiego z celami SOR

	Cele Strategii Rozwoju Wodzisławia Śląskiego do roku 2030			
Cele strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Innowacje społeczne i gospodarcze wykorzystujące i wzmacniające potencjał rozwojowy miasta	Kameralne i bezpieczne miasto przyjazne dla mieszkańców	Mieszkańcy gospodarzami miasta	Zdolność miasta i społeczności lokalnej do zapobiegania zjawiskom kryzysowym
Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej na wiedzy, danych i doskonałości organizacyjnej	○			○
Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony		○	○	○
Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	○	○	○	○

Rysunek 22 Zgodność celów rozwoju Wodzisławia Śląskiego z celami KSRR

	Cele Strategii Rozwoju Wodzisławia Śląskiego do roku 2030			
Cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030	Innowacje społeczne i gospodarcze wykorzystujące i wzmacniające potencjał rozwojowy miasta	Kameralne i bezpieczne miasto przyjazne dla mieszkańców	Mieszkańcy gospodarzami miasta	Zdolność miasta i społeczności lokalnej do zapobiegania zjawiskom kryzysowym
Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	○	○		○
Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	○	○		
Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie			○	○

Rysunek 23 Zgodność celów rozwoju Wodzisławia Śląskiego z celami regionalnymi

	Cele Strategii Rozwoju Wodzisławia Śląskiego do roku 2030			
Cele Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego Śląskie 2030	Innowacje społeczne i gospodarcze wykorzystujące i wzmacniające potencjał rozwojowy miasta	Kameralne i bezpieczne miasto przyjazne dla mieszkańców	Mieszkańcy gospodarzami miasta	Zdolność miasta i społeczności lokalnej do zapobiegania zjawiskom kryzysowym
Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej	○			○
Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca	○	○	○	
Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni	○	○		○
Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym		○	○	